

Játéksziget Óvoda és Mini Bölcsőde
Pedagógiai Program
2018 (módosítás)

Tartalom

Jogi Háttér

Helyzetelemzés

Óvodánk rövid bemutatása

Gyermekkép

Óvodakép

Pedagógiai Programunk

Pedagógiai Program alapelvei

Helyi óvodai nevelés alapelvei

Óvodai élet megszervezésének elvei

- Személyi feltétel

- Tárgyi feltétel

Óvodai nevelés átfogó terve

Óvodai nevelés feladatai

1. Óvodai nevelés általános feladatai

- Az egészséges életmód

- Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

- Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

2. Az integrált nevelés

- Kompetencia alapú nevelés az óvodában

- Etnikai fejlesztő program

- Sajátos nevelési igényű gyermekek az intézményben

- A nevelés alapvető keretei

a, Egészséges életmód alakítása- egészségnevelés

b, Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

c, Kommunikációs és anyanyelvi nevelés

- A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Az óvodai élt megszervezése

Az óvoda szakmai dokumentumai

Az óvodai élet tevékenységformái

1. Játék

2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

3. Külső világ tevékeny megismerése
4. Ének zene, énekes játék és gyermektánc
5. Verselés, mesélés
6. Mozgás
7. A tevékenységben megvalósuló tanulás
8. Munka jellegű tevékenységek

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei

Az óvoda kapcsolatai

Speciális feladatok az óvodában

BEVEZETŐ

Jogi háttér

- A Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény 94.§(4) bekezdés a)
- 2012. évi CXXIV. Törvény A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. Törvény módosításáról
- 20/2016. (VIII. 24.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- A gyermek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény, 149/1997. (IX.10.) Kormány végrehajtási rendelet
- 32/2012.(X. 8) EMMI Rendelet Sajátos nevelési igényű gyerekek neveléséről
- 2011. évi CLXXIX Törvény a nemzetiségek jogairól
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. Rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012.(XII.17.) Korm. rendelet módosításáról
- Az óvoda kapcsolatai alcím 4.pontját 137/2018.(VII.25.)Korm. rendelet 1 §-a iktatta be.
- Verselés mesélés alcím 2. pontja a 137/2018.(VII.25) Korm rendelet 1.§-ával megállapított szöveg.
- Verselés Mesélés alcím 7.pontja a 137/2018.(VII.25)Korm. Rendelet 1.§-ával megállapított szöveg.
- Rajzolás festés, mintázás,kézi munka alcím 1.pontja a 137/2018 (VII.25.)Korm. rendelet 1 §-ával megállapított szöveg.
- A külső világ tevékeny megismerése alcím 2.pontja a 137/2018(VII.25.)Korm. rendelet 1 .§-ával megállapított szöveg.
- Az 1. melléklet VI. pont 3. alpontja ugyanezen rendelet 2.§-ával megállapított szöveg.

HELYZETELEMZÉS:

Csökmő Hajdú-Bihar megye déli részén Debrecentől 70 km Békéscsabától 60 km-re található. A két legközelebbi város a Békés megyei Szeghalom (10 Km), és Bihar központja Berettyóújfalu (34 km).

Településünkön halad át a 47-es közlekedési főútvonal. A főútvonal mentén kerékpárút teszi lehetővé a biztonságos közlekedést.

Óvodánk a település központjától kissé távolabb, a főútvonal mentén található.

2000 szeptemberében az eddig két telephelyen működő óvodát forráshiány miatt a fenntartó önkormányzat egy telephelyen 3 csoportos óvodává vonta össze.

2013. január 1-től a helyi általános iskolától külön válva Játéksziget Napközi otthonos Óvoda néven lettünk önálló intézmény.

2015. szeptembertől az intézmény Játéksziget Óvoda néven működik.

2018. szeptember 01-től mint többcélú intézmény vagyunk nyilvántartásba véve Játéksziget óvoda és Mini Bölcsőde néven. Az ebben az évben induló min bölcsőde , amely az óvoda tagintézményeként fog működni 7 gyermek ellátását teszi lehetővé intézményes keretek között.

2018 szeptembertől az óvodába a maximum felvehető gyermek létszám 90 fő.

Óvodai beíratáskor, felvételnél ügyelünk arra, hogy a beíratott hátrányos és veszélyeztetett gyermekek bekerüljenek óvodánkba. Fontosnak tartjuk, hogy óvodai férőhely hiánya miatt egyetlen szülő se maradjon ki munkahelyéről.

Az elmúlt évekhez képest nőtt a hátrányos helyzetű családok száma. Jelenleg is sokan élnek jövedelempló támogatásból, munkanélküli segélyből, és családi pótlékból.

A szülők többségére jellemző az alacsony iskolázottság.

Tapasztalatunk, hogy a családok életkörülményeiből adódóan egyre több a hátrányos helyzetű, szorongó, érzékeny, beszédhibás, magatartászavaros, nehezen alkalmazkodó gyermek, akik konfliktus esetén agresszióval reagálnak.

A szülők érdeklődőek, segítőkészek, figyelemmel kísérik gyermekük fejlődését. Igénylik a különböző óvodai rendezvényeket, melyek lebonyolításában aktív szerepet vállalnak.

Az utóbbi években az óvoda maximum létszámmal működik.

Ez annak köszönhető, hogy törekszünk az óvoda körzetében lévő valamennyi HHH-s gyermeket minél hamarabb intézményes nevelésben részesíteni, és arra ösztönözni őket, hogy rendszeresen járjanak óvodába, ahol a megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.

Integrált nevelés keretében ellátjuk a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelését, és azok differenciált fejlesztését.

Gyermekkép

1. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az intézményünk nyitottságát egyre fontosabbnak tartjuk. Az óvoda a családdal együtt, a családi nevelés kiegészítőjeként, segíti a gyerekek személyiségének sokirányú fejlődését. Olyan óvodának tartjuk magunkat, ahol nem csupán az a hangsúly, hogy ismerd meg a gyermeket, hanem a gyermek ismerje önmagát, legyen tisztában saját képességeivel. Törekszünk arra, hogy a gyermek tevékenykedés közben ismerje meg önmagát és képességeit, ez által legyen alkalmas a befogadásra és az aktív részvételre. A tevékenységeken keresztül az életkorhoz igazodó műveltségtartalmak közvetítésével segítjük a gyermek önmagához viszonyított fejlődését.

Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

Az óvodakép közös megfogalmazása azoknak az elemeknek az összegyűjtését tette szükségessé, amelyet minden tagintézmény vállal. Ennek figyelembe vételével a közös óvodaképre a következők jellemzők:

- Óvodánk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermekek be-óvodáztatásától az iskolába lépéséig.
- Biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, a szabad játék lehetőségét.
- Az intézménybe beíratott gyermekek számára megteremti az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes légkört.
- Funkciói: óvó- védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkciók.
- Közvetetten segíti az iskolai beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek

kibontakoztatása mellett az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

- Óvodánk tevékenységrendszerével és tárgyi környezetével, a dolgozók személyes példájukkal segítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.
- Az óvodai nevelésben alkalmazott összehangolt pedagógiai intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez igazodnak és biztosítják minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.
- A nemzeti etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek nevelésében támogatjuk a befogadás lehetőségét, a kisebbségi önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

ÓVODÁNK RÖVID BEMUTATÁSA

Intézmény neve: Játéksziget Óvoda és Mini Bölcsőde

Székhely: Csökmő Kossuth u.83. 3 csoport

Óvodapedagógusaink felsőfokú végzettségűek és egyre többen rendelkeznek szakvizsgával. A továbbképzéseken szerzett sokféle szakmai ismeret, speciális pedagógiai eljárások, módszerek segítik a nevelőmunka és a gyerekek fejlesztésének eredményes megvalósítását.

Az óvodapedagógusok nevelőmunkáját szakképzett dajkák segítik.

Az intézmény tárgyi feltételei, felszereltsége a pályázati, a szponzori és a fenntartói támogatás eredményeként folyamatosan javul.

Az óvodapedagógusok jól felkészültek, innovatívak, speciális ismeretekkel rendelkeznek, /fejlesztőpedagógia, drámapedagógia, népi gyermektánc, kompetenciafejlesztés, hatékony gyermek megismerés, multikulturális nevelés, óvoda –iskola átmenet megkönnyítése / melyet kihasználunk a gyermekek fejlődésének érdekében.

Udvarunk kis alapterületű felszereltsége fejlesztést igényel. Óvodánk eszköz felszereltsége jónak mondható, ami a nap során folyamatosan a gyerekek rendelkezésére áll.

Óvodánk fő alapelve a gyermekközpontúság. Szeretetet, bizalmat, biztonságot nyújtó óvodai légkör megteremtésével és gazdag tevékenységi lehetőséget biztosító környezet kialakításával segítjük a gyerekek fejlődését. Ebben az óvodai környezetben a gyerek szabadon mozog, játszik, alkot, sokat tevékenykedik, jól érzi magát.

Az aktív, tevékeny gyerek sok tapasztalatot, ismeretet szerez, képességei fejlődnek.

Az óvónő a gyerekek önállóságát támogatja szituációtól, egyéni igénytől függően segít, együttjátsszik, beszélget, tevékenységet kezdeményez, szervez, minden nap mesél a gyerekeknek.

A gyerekek közötti különbségeket természetesnek vesszük, alapelvünk az egyéni bánásmód.

Nagy hangsúlyt fektetünk a gyerekek egészségnevelésre, a környezettudatos magatartás kialakítására, a kommunikációs képességek fejlesztésére, a tehetségek kibontakoztatására és gondozására, valamint a testi, lelki gondozás, az érzelmi biztonság és a szociális, önellátó, önérvényesítő szokásrendszer megalapozására. A gyermeki tevékenység szabadsága nem csak alapelveként szolgál, hanem a sokoldalú fejlődés lehetőségét is kiszélesíti.

Óvodánk nyitott a szülők felé, a közös program segíti a jó kapcsolat kialakulását.

Nevelőmunkánk során arra törekszünk, hogy színes gyermeki világ bontakozhasson ki óvodánkban.

Programunkban az egészségnevelés terén is a prevencióra fektetjük a fő hangsúlyt. Ennek érdekében a gyermekek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítására törekszünk. Így a napirendben vannak rendszeresen, ugyanabban az időben végzett tevékenységek, melyek segítik a gyermeket eligazodni az időben, szabályozzák tevékenységeit, ritmust adnak napjának és mindezek kihatnak az élet folyamataira.

Az objektív valóság megismertetésével sok tapasztalási lehetőségen keresztül fejlesztjük a gyermekek képességeit, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat, az egyén fejlődési ütemét, melynek során kiemelt szerepet kapott a környezeti nevelés, a környezettudatos magatartás megalapozása. A környezetvédelem, a környezet alakításával, a munkatevékenységgel szorosan összefüggő feladatokat tartalmazza.

Lényegében a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul, s megfelelő érzelmi viszonyulás kialakításának eredményeként a legnagyobb fokú tiszteletre nevel mind a természeti, mind a társadalmi környezettel szemben. Fontos nevelési feladatunk, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, ne rongálják, hanem gondozzák, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról. Programunk a rendszeres testmozgással, egészséges életmódra neveléssel új életformákra serkent. Közvetlen célunk a természet megismertetése, a túrázás, a mozgás megszerettetése, a természetvédelmi szemlélet kialakítása valós tapasztalatokon, élményeken keresztül. Ezért olyan szokások és viselkedési formák kialakítását tartjuk legfőbb célunknak, amelyek meghatározóak a természeti és az ember által létrehozott környezet harmonikus kapcsolatának kialakításában.

A család és az óvoda kapcsolata jelentősen hozzájárul az eredményes neveléshez, az óvoda folytatja, kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Közös programokkal, gyermeknapon közös kirándulásokkal erősítjük a család- óvoda kapcsolatot.

A gyermekek anyanyelvi kultúrája és zenei anyanyelvének megalapozása érdekében a mindennapokban jelen van a mese, és az éneklés.

Óvodánk szoros kapcsolatot ápol az Idősek Otthonával, így évente egy alkalommal: Advent idején egy csoport kedves műsorral örvendezteti meg az idős embereket.

Pedagógiai programunk

A köznevelési törvény értelmében az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára építve elkészítettük helyi programunkat.

1999. szeptember 1.-től az újonnan indított óvodai csoportokban az adaptált **Tevékenységek központú programmal** dolgozunk.

A XXI. század társadalmi változásai, az új célok, új kihívásokat fogalmaznak meg a magyar közoktatás felé. Napjainkban és a jövőben az egyén gyakran kényszerül életpályájának módosítására, ami új készségek és kompetenciák elsajátítását követeli tőle. A társadalmi célok-a foglalkoztatás növelése és a tudásalapú társadalom-elérése érdekében a közoktatásnak az alapkészségek és a kulcskompetenciák fejlesztésére kell a hangsúlyt fektetni, mert ezek teszik alkalmassá az egyént az egész életen át tartó tanulásra. A fenti távlati célok teljesülése akkor várható, ha az intézményi nevelésben minél korábban elkezdjük a kompetenciák megalapozását, fejlesztését.

Mindent figyelembe véve, egy helyi pedagógiai program, amelyet használunk, s amiből dolgozunk, sohasem tekinthető teljesen késznek, hiszen egy nyitott, változásra kész csapat vagyunk, s ha mi változunk, változik a programunk is

Nevelési programunk az élethosszig tartó tanulási képesség megalapozásának kulcskompetenciáit a nevelőmunka középpontjába helyezi. Az **Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja** (363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet értelmében került sor a változtatásokra, melyet a 2011. évi Nemzeti Köznevelési törvény határoz meg.

Helyi pedagógiai programunk alapelvei

Az óvodai nevelésben alapelv, hogy:

- a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi;
- b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását;
- c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik: a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről. A testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

Helyi óvoda nevelés alapelvei

- elsődlegesnek tartjuk a gyermekek egyéni megismerését, személyes igényeik, szükségleteik kielégítését
- a gyermekek személyiségfejlődését az életkornak megfelelően játékkal, mozgással, sokféle élményt, tapasztalatot nyújtó tevékenységi lehetőség biztosításával segítjük
- a gyerekek egyéni sajátosságaira, érdeklődésére építjük képességeik fejlesztését
- nevelőmunkánk központi eleme az egyéni bánásmód és a gyerekek differenciált fejlesztése
- a gyerekek aktivitását és önállóságát ösztönözzük
- kiemelt figyelmet fordítunk az anyanyelvi, értelmi, a testi, a kommunikációs képességek és a szociális kompetenciák fejlesztésére
- rugalmas életszervezésünk biztosítja a gyermekek egyéni, kiscsoportos és csoportban történő tevékenykedését
- lehetőséget nyújtunk az önálló és az együttműködést kívánó tanulási szituációkra
- egységes gyermek megismerési program felhasználásával, rendszeresen figyelemmel kísérjük, követjük a gyermekek fejlődését
- a hátrányos, a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztését fontosnak tartjuk
- intézményünkben az inkluzív, befogadó pedagógiai szemlélet és gyakorlat érvényesül
- a gyermekek fejlesztése során igény szerint beépítjük a multikulturális nevelés elemeit,
- a nemzetiségi-etnikai óvodai nevelésének irányelvét.

Alapértékünk a gyermek tisztelete, szeretete, elfogadása. Mindez magába hordozza az átlagtól eltérőt, a másságot toleráló magatartást is. **A szabad játék fontosságát, értékét, a gyermek fejlődésének elősegítésében betöltött egyedülálló szerepét a legfontosabbnak tartjuk óvodai életünkben.** A gyermekkor szépségeit, értékeit meg kell őriznünk. Az óvodáskor számunkra nem a teljesítményközpontúság, nem a szándékos tanulás kora. Értéknek tartjuk ugyan a tudást s az értelmi fejlődést, de csak azt, amely a megismerőtevékenységek, a kíváncsiságot felkeltő cselekvések, a szűkebb és tágabb környezetben gyűjtött tapasztalatok sorozatán alapul. Fontos érték közvetítő tevékenységünk a kulturális szokások kialakítása, amely az étkezéshez, tisztálkodáshoz, beszédhez, közösségi magatartáshoz kapcsolódó szokásrendszerhez kötődik. Kulturális érték az anyanyelv is, melyet kiemelten kezelünk. Egyedülálló szakmai és társadalmi értékek az óvoda zenei, irodalmi anyagában lévő mondókák, dalos játékok, népmesék. Majdani alapjai, kiinduló pontjai a felnőtt műveltségnek. Nagy érték gyermekeink egészsége, mellyel szintén

hangsúlyozottabban foglalkozunk. Figyelünk a szülőkre, a családra és az együttes nevelést megvalósító partnerkapcsolatra törekszünk.

Intézményünk fontos feladata, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek integrált nevelésével esélyegyenlőségük előmozdítása.

Az óvodai élet megszervezésének elvei

Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
4. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
5. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
6. A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

Az óvodai nevelés átfogó terve

Programunk természetesnek veszi a gyerekek közötti különbségeket, különös tekintettel van az énféjlődésre, a hátrányok leküzdésére, az esélyegyenlőség biztosítására, az óvoda-iskola közötti átmenet segítésére. Integrált nevelés keretében biztosítjuk a többi gyerekkel együtt nevelhető beilleszkedési, a magatartási nehézségekkel küzdő, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését.

Célunk olyan gyerekek nevelése, akik:

- pozitív énképpel, önbizalommal rendelkeznek,

- elfogadóak, megegyezésre képesek, együttműködési, probléma-megoldási képességük fejlett,
- kommunikációjuk nyílt, viselkedésük természetes, helyzethez adekvát, önfegyelmük fejlett,
- érdeklődésük széleskörű, belső motiváltságuk fejlett, önállóak, aktívan tevékenykedők,
- pozitív a viszonyuk a személyekhez, élőlényekhez, tárgyakhoz, tevékenységekhez, normákhoz, értékekhez.
- a különbözőséget tiszteletben tartják.

Az óvodai nevelés feladatai

1. Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése. Ezen belül:

- az egészséges életmód kialakítása
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megalósítása

Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só-és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése .A zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés , a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó

értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy

- a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel, rendelkező szakemberekkel.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel – az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyekben keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – alkotóképesség – fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A gyerekeknek egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak, a nevelés feladata ennek kielégítése.

Programunkban kiemelt szerepet kap:

- A testi szükségletek kulturált kielégítése elsődleges, melyre az egyéni igények maximális tiszteletben tartásával kell lehetőséget adni és szükség szerint segítséget nyújtani, míg a gyerekek erre önállóan nem képesek.
- A gyerekek biztonságigényét az óvónő állandó jelenlétével, gyerekekre figyelésével, megszólíthatóságával, meleg, barátságos légkör teremtésével elégíti ki.
- A mozgás, cselekvés, játék a gyerekek számára szükséglet és létforma. Ennek megfelelően erre hosszú időt és optimális feltételeket kell biztosítani.
- A beszéd, mese, képzelet szükségletével kapcsolatos feladat, a gyerekeket beszédre ösztönző, kötetlen légkör megteremtése. Az óvónő hallgassa meg a gyerekeket, válaszoljon kérdéseire, és mindennap mondjon mesét.
- A társak iránti igény az egyéni fejlődéstől függően 4,5-5 éves korban jelentkezik. Tartsuk tiszteletben a gyerekek társválasztását minden szituációban.
- A gyermeki kíváncsiságra alapozott, tágran értelmezett tanulási igény kielégítése és fenntartása a sokféle tevékenységben adódó problémahelyzetek, kereső-kutató próbálkozások lehetőségének biztosítása által történik.
- A társadalom és a közösség elvárásainak, normarendszerének gyermek közeli feldolgozása, tudatosítása fontos feladatunk.
- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan kompetenciák, tulajdonságok kialakítására törekszünk, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelelességteljesítését.

2. Az integrált neveléssel összefüggő kiemelt feladataink

- Óvodába lépéstől komplex állapotfelmérés. Az egyéni fejlődés nyomon követése, a HHH-s gyerekek személyiségfejlődési dossziéjának folyamatos vezetése.
- Személyre szabott beszoktatás lehetőségének biztosítása, érzelmi biztonság növelése
- Egészségtudatos szokásrendszer kialakítása
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése, multikulturális tartalmak beépítése, szűkebb környezet megismerése, megóvására, munkára nevelés
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek segítségével (pl. drámapedagógia) a különböző fejlettséggel rendelkező gyermekek szocializációjának megvalósítása.
- Különleges bánásmódot igénylő gyermekek gondozása, fejlesztése.
- A nemzetiségi-etnikai gyermekek életkori sajátosságainak és egyéni fejlettségének megfelelően ismerik kultúrájuk elemeit, szokásait, ezáltal erősödik identitásukat.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél érvényesülnek a gyermekeket megillető jogok és csökkennek a sajátosságokból adódó különbségek.
- A tehetséges gyermek átlag feletti speciális egyéni képességei felszínre kerülnek, fejlődnek.

- A hátrányos helyzetű gyermekek összehangolt integrált nevelése révén az esélyegyenlőség növekszik, az indulási hátrányok csökkennek, az iskolába való átmenetzökkenő mentesebbé válik.

A sajátos nevelési igényű gyermek is teljes értékű ember. Az óvodánkban olyan óvodai környezetet kell kialakítani, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetessé válik. Az óvodapedagógusok a szükséges szakemberekkel együttműködve, nevelik a gyermekeket a mindennapok során. A szakemberekkel való együttműködéssel biztosítjuk a gyermekek fejlődéséhez szükséges feltételeket.

Kompetencia alapú nevelés az óvodában

A gyerekek fejlődése nem egyforma, képességszintjük egyéni, sajátos fejlődési mintázatot mutat. Ahhoz, hogy tudjuk, mely területen kell fejlődni a gyerekeknek, meg kell őket ismerni. Az adott állapotból kell kiindulni a fejlesztésnél. A képességfejlesztés az elsődleges, a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van.

Az óvodai nevelésünk célja az egész személyiség fejlesztése, amely alkalmassá teszi a gyerekeket az alkalmazóképes tudás elsajátítására.

A valódi tudás az, amit a gyerek maga fejt meg és cselekvésen keresztül sajátítja el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, természetes kíváncsiságát kielégíthesse. A tanulás útja elsősorban a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás. A játék az óvodáskorú gyermek legegyszerűbb szükséglete, legfőbb élményforrása, személyiségfejlesztésének színtere, a tanulás, a készség- és képességfejlesztés leghatékonyabb módja.

A képességfejlesztésnél azoknak a képességeknek a fejlesztése az elsődleges (értelmi, testi, kommunikációs, szociális), amelyek megalapozzák a kulcskompetenciákat, az **óvoda-iskola átmenetet**.

A gyerekek különbözőségéből adódóan a nevelési, fejlesztési folyamatok megtervezésénél szükséges a **több szinten és több úton elérhető célokat, feladatokat, módszertani elemeket alkalmazni. A gyerekek fejlődését nyomon követő rendszer segítségével, a már meglévő ismeretükre alapozva tervezzük a fejlesztést.**

Az óvodában komplex nevelés folyik, a nevelési területek elméletileg differenciáltak, a gyakorlatban egységet alkotnak.

Óvodai nevelésünk fontos célja, a gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciák kialakítása, fenntartása.

Óvodai fejlesztő programunk kiemelt jelentőséggel bír az óvodai nevelésben: azoknak a gyermekeknek biztosít megfelelő szintű fejlődési vagy fejlesztési lehetőséget, akiknél bármilyen külső vagy belső oknál fogva megakadt vagy nem kellő ütemű a pszichés fejlődés. Az egyéves, iskoláskort megelőző intenzív, egyénre szabott foglalkozás hatására várhatóan kiegyensúlyozottabb lesz, a bizonytalan képességek biztosabbá válhatnak. Mindez elősegíti majd a jobb iskolai beválást, és a gyermekeket így sok iskolai kudarcától megóvhatjuk.

A fejlesztés célja, hogy a képességek, készségek megerősödjenek annak érdekében, hogy a gyermekek tanköteles koruk eléréséig pótolni tudják a különböző területen jelentkező elmaradásaikat. A megkésett fejlődésű, részképesség-gyengességgel küzdő, szociális fejlődésükben elmaradást mutató gyermekeket kívántuk összegyűjteni az újonnan létesített kis csoportban.

A komplex pszichológiai, pedagógiai és logopédiai vizsgálat általában a fejlettségi vizsgálatokon történik, és tartalmazza az intelligenciastruktúra felmérését és az iskolaérettségi vizsgálatot.

A program szakmai jellegű irányítását a Hajdú-Bihar megyei Pedagógiai Szakszolgálat pszichológusa, fejlesztőpedagógusa és gyógypedagógusa a csoport óvodapedagógusaival végzi.

Etnikai fejlesztő program

Tagintézményeink elhelyezkedéséből, illetve a körülvevő környezetből adódóan, kezdettől fogva hivatottak a cigánygyermek nevelésére. Számuk évről-évre növekvő tendenciát mutat.

Ezen programunk teljes mértékben az integrációs neveléshez járul hozzá, az esélyegyenlőséget szolgálja. Az etnikai gyerekek számára integrált nevelést biztosítunk, különös figyelemmel fordulunk a felzárkóztatásukra, a beilleszkedésükre.

Nevelőmunkánk középpontjában mindenkor maga a gyermek áll, az ő sajátos adottságaival, értékeivel, az őt körülvevő családi háttérrel.

Célunk az óvodába járó cigány gyermekek sajátos kultúrájának tiszteletben tartása mellett, más kultúrkörbe való beilleszkedésük elősegítése. Olyan nevelési rendszer alkalmazása, amely a személyiségekre épülve, enyhíti a szociokulturális hátrányokat, megelőzi a magatartási és tanulási zavar kialakulását.

Feladataink

- A családi környezet megismerése – óvodába lépést megelőzően.
- A gyermeket érő negatív hatások ellensúlyozása pozitív élményekkel.
- Minél korábbi – 3 éves kortól – való beóvodázás megvalósítása.
- Rendszeres óvodalátogatás kialakítása.
- A család bekapcsolása a nevelőmunkába – együttműködés a családokkal.
- Családok szociális helyzetének segítése, családok patronálása.
- Kisebbségi kultúra elemeinek megismertetése, beépítése a nevelő/fejlesztő munkába.
- Az integrált nevelés fenntartásának segítése.
- Egyénre szóló fejlesztések biztosítása.
- Anamnézis elkészítése.

Fejlesztést igénylő területek

Egészséges életmód

Személyi higiénia: tisztálkodási szokások alakítása, étkezési szokások alakítása.

Magatartás/viselkedéskultúra

- Társadalmi normák által elfogadott viselkedés a társal szemben a különböző gyermeki tevékenységekben.
- Társadalmi normák által elfogadott viselkedés a felnőttekkel szemben, a napi tevékenységek során.
- Környezet rendjének megőrzése, értékeink megóvása.
- A nyers, ösztönszerű durva megnyilvánulások leépítése

Nyelvi kommunikáció

- Trágár kifejezésmód leépítése.
- Aktív-passzív szókincs bővítése.
- Tiszta érthető beszéd elsajátítása.
- Megfelelő hangerő, hangnem, hangszín használata.
- A logopédiai fejlesztő foglalkozás elfogadtatása a szülőkkel.

Az óvodába kerüléstől folyamatosan történik a gyermek megfigyelése szokásformáinak feltérképezése, a szülővel a nyílt kapcsolattartás kiépítése.

A sajátos nevelési igényű gyermekek az intézményben

Az SNI kifejezi:

- a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- képességek, részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél fejlődik az alkalmazkodó képesség, az akaraterő, önállóságra törekvés, érzelmi élet és együttműködés. Fontos szempont, hogy a napirend során a gyermek csak annyi segítséget kapjon, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Cél:

- hogy a pedagógiai programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek
- az elvárások igazodjanak a gyermek fejlődési üteméhez
- fejlesztésük a számukra megfelelő területen valósuljon meg

- a SNI gyerekeket a fejlesztés ne terhelje túl

A fejlesztés rövidtávú céljait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó gyógypedagógiai – orvosi – pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai az óvodai nevelés során.

Testi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A testi fogyatékos gyermeknél, a mozgásszerv-rendszer veleszületett, vagy szerzett károsodása, és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásakadályozottság áll fenn.

Óvodai nevelése során kiemelt feladat

- A speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálás, megtanítása.
Ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, a gyermek életkorának megfelelő tapasztalatok megszerzése, a megtanult mozgás alkalmaztatása.
- Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotának megfelelő akadálymentes közlekedést, megfelelő mozgás és étletteret, mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét.

Látássérült gyermek

A nevelés-oktatás szempontjából lehetnek:

- Gyengénlátók

Minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést. Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, rendszeret, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása. Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a gyermek fizikai terhelhetőségét, különös tekintettel az adott szembetegségekre.

Főleg látásuk alapján tájékozódnak a világban.

- Kiemelten fontos a testtartás hibák megelőzése,
- A környezet vizuális megismertetése.

Területe:

- Látásnevelés: látás használatának megtanítása
- Nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával
- Finommozgás fejlesztése

- Látás – mozgáskoordináció fejlesztése

Nagyothalló gyermek

Az enyhébben hallássérült gyermekek hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszéd megértése hallás útján nem, vagy csak részben képesek. Beszédkommunikációjukban az érthető ejtés teljesen elmarad, vagy erősen sérül. Ezek miatt, a korlátozott nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, a megismerő tevékenység, esetenként az egész gyermeki személyiség megváltozhat.

Óvodai nevelésüknek központi feladatai

- A korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása.
- A szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységekbe való bevonása a gyermeknek.
- beszédértés, szókincsfejlesztés, beszédérthetőség fejlesztés

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek

Fejlesztésükben meghatározó a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik elő azok az élmények, tapasztalások, minták, melyeket a kortárs csoportban él meg a gyermek. Az integrált óvodai nevelés keretében, szükség szerint gondoskodni kell, a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Középsúlyosan értelmi fogyatékos gyermek

Középsúlyos óvodai fejlesztése, a korai fejlesztésre épül. Kis lépések elvét alkalmazva, cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztésük kellő időt, alkalmat biztosít:

- alapmozgások kialakítására, fejlesztésére
- minimális kontaktus, kooperációs készség, a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztése
- beszédindításra, beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincsbővítésre
- alapvető önkiszolgáló tevékenységek, szokások kialakítására

A fejlesztésben nagy szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a zenének, a ritmusnak és a sok ismétlésnek.

Beszéd fogyatékos/súlyos, akadályozott beszédfejlődésű gyermek

A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (megkésett beszédfejlődésű, autrális dyslalia, súlyos orrhangzósság stb.) illetve beszédhibához csatlakozó tanulási és/vagy magatartási zavara miatt eltérően fejlődik. A fejlesztés az anyanyelvi nevelést

középpontba állító, speciális terápiákat alkalmazó nevelési környezetben valósulhat meg. Az óvodai nevelés során fontos az anyanyelvi nevelés, - a mozgás, - a kommunikáció, illetve a vizuomotoros koordinációs készség fejlesztése. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben a pszichológiai képességmérés.

A nevelés alapvető keretei

1. Egészséges életmód alakítása - Egészségnevelés

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyerekek egészséges életvitel igényének kialakítása és testi fejlődésük elősegítése.

Feladatok

- a gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a gyerekek testi szükségleteinek nyugodt, egyéni igények szerinti kielégítése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

A gyerekek egészséges fejlődéséhez szükséges egyik legfontosabb feltétel a megfelelő környezet. Az óvoda udvara minden évszakban a szabadban való mozgás, játék, tevékenykedés és az edzés legfőbb színtere. A mászóakák, hinták, csúszdák sokféle mozgásra ösztönzik a gyerekeket. Jó idő esetén az eszközök kipakolásával lehetőséget kell biztosítani, hogy a gyerekek egész napjukat a szabadban tölthessék. A nap káros sugaraitól a fák, védik a gyerekeket. Az óvoda elavult épületét az óvoda dolgozói, kreatív ötletekkel próbálják harmonikussá tenni. Az óvónő a gyerekek óvodába lépése előtt tájékozódjon egyéni szükségleteikről /anamnézis, szülővel való beszélgetés /.

Az egészséges életmód, gondozás, egészségmegőrzés szokásainak alakításánál figyelembe kell venni a családból hozott szokásokat. Az egyéni, pl.: étkezési, alvási szokásokat el kell fogadni, tolerálni kell. Az egészséges életmód kialakításának része az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás, a nyugodt pihenés és a stressz mentes életmód.

Az óvodáskorú gyermek fejlődésének alapja a mozgás. Minden évszakban adjunk lehetőséget a gyerekeknek a szabadban való mozgásra és sokféle mozgásos játékkal ismertessük meg őket. Jó időben töltsék az egész napot a szabadban a gyerekek, az óvónő rendszeresen szervezzen sétát, kirándulást, gyalogtúrát.

A nyugodt, stressz mentes életmód kialakításában fontos szerepe van a helyes életritmusnak, a rugalmas napirendnek. Legyen mindenre elegendő idő, kerülni kell a kapkodást, a gyakori versenyhelyzetet. A gyerekeket szoktassuk a halk beszédre, a felnőttek adjanak ebben is mintát. Az eredményes szokásalakítás fontos feltétele megfelelő eszközök és a tevékenységhez szükséges idő biztosítása, a csoportos helyzetek oldása, (rugalmas napirend) a felnőttek mintaadása, összehangolt együttműködése, segítségnyújtása. A fokozatosság és a tapintat nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a gyerekek a szokásokat elfogadják és önállóan végezzék.

A gyermek tisztasága hozzájárul komfortérzésének kialakulásához. Tisztaság iránti igényének alakulását szolgálja a testápolás szokásainak elfogadtatása. (mosakodás, fogmosás, fésülködés, orr-, köröm tisztítás, WC használat).

A gyerekek öltözékénél fontos, hogy kényelmes, tiszta, a tevékenységnek és az időjárásnak megfelelő legyen. A réteges öltözködés a célszerű. Az öltözék hőmérséklethez igazításánál az egyéni igényeket vegyük figyelembe (szülőkkal való megbeszélés).

A kulturált étkezés feltételeinek biztosítása mellett, segíteni kell a gyerekek önállóságának fejlődését az eszközök használata és az önellátás terén. A gyermek egészséges fejlődéséhez nélkülözhetetlen, hogy a megfelelő mennyiségű táplálékot magához vegye (egyéni különbségek).

A nyugodt pihenés, alvás feltételei a tiszta levegő, csend, hangulati előkészítés altató dallal, mesével, simogatással és a kényelmes ruházat (pizsama). Az óvónő a gyerekek egyéni alvási szokásait vegye figyelembe (elhelyezkedés, "alvóka", cumi). A kisebbek hosszabb, a nagyobbak rövidebb pihenést igényelnek, de az azonos korú gyerekek is különböznek alvási igényükben.

A **betegségmegelőzéshez**, az ellenálló képesség erősítéséhez, edzéssel és a fertőzések megakadályozásával járulhatunk hozzá. Óvodába kerülés előtt szükséges az óvónőnek tájékozódni a gyerekek betegségeiről. A gyerekek érdekében ki kell használni a levegő és a napfény edző hatását, a fokozatosság betartásával és az egyéni érzékenység figyelembevételével.

A betegségek, fertőzések megakadályozása szempontjából fontos a megfelelő tisztálkodás, a tiszta környezet, a szellőztetés, az egyéni eszközhasználat biztosítása.

A balesetek elkerülése miatt szükséges az eszközök folyamatos ellenőrzése, javítása, az óvónők, dajkák odafigyelése és a gyerekeket egymás testi épségének megóvására nevelni.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek önmaguk és környezetük tisztaságát, rendjét, esztétikáját fontosnak tartják, maguk is hozzájárulnak ennek létrehozásához.
- Testi szükségleteiket kulturált módon, önállóan, szükség esetén késleltetve is ki tudják elégíteni.
- Szeressenek mozogni, gyalogolni, kirándulni.
- Nyugodtan, kiegyensúlyozottan tevékenykednek.
- Az egészséges táplálkozást helyezik előtérbe.
- A szokások végrehajtásához szükséges minden eszköz önálló használatára képesek.
- A szokások természetessé váltak számukra.

2. Érzelmi erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

A **nevelés célja** kiegyensúlyozott, önbizalommal rendelkező gyerekek nevelése, azoknak a képességeknek, tulajdonságoknak a fejlődését elősegítve, amelyek alkalmassá teszi őket, hogy én érvényesítési törekvéseiket összehangolják a közösségi élet normáival.

Feladatok

- befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése,
- a gyerekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósítása,
- pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítése /óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolat/
- segíteni a gyermekek érzelmi és kommunikációs intelligenciájának fejlődését,
- a közösségi élet szokásainak kialakítása,
- eltérő életmód, kultúra, szokásrendszer kölcsönös elfogadása.
- különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés
- a nemzeti etnikai nevelésben résztvevő gyermekek szokásainak, kisebbség kultúrájuk,
- megismertetése, identitástudatuk fejlesztése, sikeres szocializációjuk megvalósítása.
- a sajátos nevelési igényű gyermekek különbözőségeinek elfogadása és tisztelete,
- valamint az egyenlő hozzáférés biztosítása.
- a hátrányos helyzetű gyermekek mielőbbi be óvodáztatása és rendszeres óvodába
- járásának segítése nyitott programokkal, valamint a családokkal történő intervenció
- gyakorlat megvalósításával.

A befogadó, biztonságot nyújtó, szeretetteljes óvodai légkör megteremtésében az óvodai környezet, a felnőttek külső megjelenésén kívül, az óvónő /a felnőttek / személyiségének van a legnagyobb szerepe.

A „csalogató” óvodai környezet világos, színes, játékos, barátságos. A gyerekeket riasztó hangok /hangos felnőtt beszéd, erős zajok / kiküszöbölése minden óvodában dolgozó felnőtt feladata. A felnőttek viselkedésében legyen természetes a halk beszéd, a lassú, nyugodt mozgás, a puha eszközhasználat. Minden felnőtt gyerekek felé forduló legyen, udvarias, kedves, segítőkész. A gyermeki én tisztelete kell, hogy érvényesüljön a felnőttek megnyilvánulásaiban. A csoportban a gyerekek szabadon mozoghatnak, tevékenységeiket belső motiváltságuk alapján választhatják. Az óvónő a gyerekek önállóságát, kompetenciáját támogatja, a „teheted”, „képes vagy rá” biztató reagálásaival. Az óvónő állandó jelenlétével, gyerekek felé való nyitottságával, segítőkészségével biztonságot nyújt. A gyerekek megnyerésén alapuló óvodai befogadás megvalósításának sikerességében az előkészítésnek nagy szerepe van. Annak, hogy beiratás alkalmával, és azt követően gyerekek a szülőkkel együtt ismerkedhetnek az óvodával, az óvónőkkel és tapasztalatot szerezhetnek a

nevelőmunkával kapcsolatban. Az óvónők a nagyobb gyerekeket felkészítik, hogy örömmel, tapintattal, segítőkészen fogadják a kicsiket. Az első élmények meghatározhatják a kisgyermek óvodához való viszonyát. Törekedni kell, hogy ezek minél kellemesebbek legyenek. Rendkívül fontos, hogy az óvodakezdés gyerekek, szülőknek egyaránt örömmel várt esemény legyen. Az óvodai befogadás időszakában a gyerekek szakaszosan érkeznek, így több lehetőség van az ismerkedésre, a személyes kapcsolat alakítására. Az óvónő érezze át, hogy a szülőtől való elválás a gyerek számára nagyon nehéz, megkönnyítése empátiát, türelmet, gyöngédséget kíván. A beilleszkedést segítheti, ha a gyerekek a szülőkkel együtt töltik az első napokat az óvodában, és ha csak folyamatosan növelik az óvodában tartózkodás idejét. Az óvodás testvér és a saját tárgy, játék is kedvezően hat a gyerekek biztonságérzetének alakulására.

A gyerekek testközelség illetve – távolság igényét minden felnőttnek tiszteletben kell tartania. A gyerekek folyamatosan ismerkednek a csoport szokásaival, ezek elfogadásához az egyénileg szükséges időt meg kell adni. Semmi nem erőltethető.

A részben osztott csoportjainkban a nagyobb gyerekek sokat segíthetnek a kisebbek befogadásában és a szokások megismertetésében. Az óvónő legfontosabb feladata befogadás idején a gyerekek és a szülők bizalmának megnyerése.

A pozitív személyes kapcsolatok kialakulásának elősegítését a jó óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka kapcsolat alapozhatja meg. Az óvónő-gyermek kapcsolat a mindennapi szituációk személyes perceiben alakulnak elsősorban. Az óvónő kerüljön minden gyerekkel legalább rövid időre „csak velem” szituációba.

Az életkori sajátosságok közül figyelembe kell venni, hogy a gyerek érzelem vezérelt, én fejlődésének sajátossága az én központúság, felnőtthöz való ragaszkodása erős, társ iránti igénye csak 4,5-5 éves korban alakul ki. Segíti az óvónő-gyermek kapcsolat pozitív alakulását a személyes beszélgetés, a testközelség és az együttjátszás igényének kielégítése. Az óvónő ismerje meg a gyerekek egyéni jellemzőit, fogadja el különbözőségüket, értse meg őket, bízson bennük, tartsa tiszteletben döntéseiket. Az óvónő modell a társas viselkedés szempontjából. A gyerekek társas kapcsolatai a tevékenységek közben alakulnak, fejlődik egymáshoz való viszonyuk (szimpátia, barátság), együttműködésük és sok közös élményben van részük. A társas együttműködés során alkalom van az egymáshoz viszonyításra, az én határok megtapasztalására. Mindez jelentősen hozzájárul az énkép alakulásához. A társas együttlét szituációiban tanulják meg az egymás felé fordulást, a másság elfogadását, a segítséget, a szeretetet. Az óvónő minden helyzetben erősítse a gyerek barát választását.

A gyerekek érzelmi és kommunikációs fejlődését akkor segítheti az óvónő eredményesen, ha sokféle életteli, természetes kapcsolatteremtés alakul a csoportban, melyben a gyerekek önállóan, vagy együttműködve, de kényszer nélkül vesznek részt. A csendes, nyugodt, érthető óvónői viselkedés jó mintát nyújt. A mindennapok természetes szituációiban és az óvónő által kezdeményezett kommunikációs játékok során fejlődik a gyermek érzelem felismerő és kifejezőképessége, tapasztalatot szerez saját és mások érzelmeinek hatásáról.

A gyerekek között az önérdek és a társ érdekének ütközése miatt gyakran alakulnak ki probléma -, konfliktushelyzetek. Hosszú időre és toleranciára van szükség, míg a gyerekek olyan én érvényesítési technikákat tanulnak meg, amely a társak igényeit is figyelembe veszi. Konfliktus esetén az óvónő ne vegye el a felelősséget a gyerektől a megoldás átvállalásával.

Az óvónő kerülje a büntetést, a bírálatot, a kiabálást, a hibáztatást, a panaszkodást. Kivárással, kérdésekkel, a probléma meghallgatásával, a gyerekekkel együtt megoldási módok keresésével, az alternatívák közül való önálló választás ösztönzésével segítse, hogy a gyerekek megtalálják a saját megoldásukat. Az óvónő és a gyerekek együtt keressék a kompromisszumot.

A közösségi élet biztonsága, nyugalma függ a csoport életét szabályozó szokások alakulásától. Csak kevés és fontos szabály legyen a csoportban. Ezek elfogadását segíti a felnőtt minta és a gyerekek fejlődési üteméhez, sajátosságaihoz igazodó egyéni bánásmód. A gyerekek viselkedését, tevékenységét nem kell állandóan értékelní. Az óvónő természetes módon fejezze ki örömet, elismerését a gyerek felé, ha kell, biztassa, segítse. Cél a belső kontroll erősítése a gyerekekben, ez pedig bizalommal, biztatással, az önállóság támogatásával alakítható.

Vegyes életkorú csoportokban a nagyobb gyerekek mintát szolgáltatnak a közösségi szokásokról a kisebbeknek. Az óvoda és a csoportok hagyományainak kialakítása hozzájárul a gyerekek egymás felé fordulásának erősítéséhez.

Ilyenek a születésnapok, névnapok megünneplése, ovi bábszínház.

Célunk ,hogy a gyermek megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatózó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek szívesen járnak óvodába.
- A közösségben bátran vállalnak feladatot, sikerorientáltak.
- A tevékenységekben képesek felnőttekkel és társaikkal kapcsolatot teremteni, együttműködni, segítséget nyújtani.
- Mások érzelmeit felismerik, saját érzelmeiket kontrollálni tudják.
- A gyerekek között kevés a konfliktus. Konfliktus helyzetben nem az agresszív megoldásra törekednek.
- Egymás igényeit, a másságot képesek tolerálni.
- Konfliktus helyzetekben képesek együttműködve mindkét fél számára elfogadható megoldást találni önállóan is.
- A közösségi élet szokásai természetessé váltak számukra.
- Megismerkedik szűkebb és tágabb környezetével, annak kulturális értékeivel
- Ismeri nemzeti szimbólumainkat, kialakult identitástudata

3. Kommunikációs és anyanyelvi nevelés:

Programunkban a kommunikáció és az anyanyelvi nevelés fontos szerepet játszik!

A programunk célkitűzéseinek megvalósításához az anyanyelvi nevelés olyan folyamatossága szükséges, amely az egész óvodai életre kiterjed. Attól a pillanattól kezdve, hogy a gyermek belép az óvodába, addig a pillanatig, amíg elhagyja azt, a kommunikáció- anyanyelvi nevelés minden percben komplexen jelen van. Minden feladatot, minden tevékenységet áthatva, segíti a gyermek önbizalmának kifejlődését, szociális kapcsolatainak kialakítását és elősegíti a gyermek zökkenőmentes iskolai tanulásának megkezdését. Programunk alapján, a nap folyamán bármikor biztosítunk lehetőséget a beszélgetésre, de a hétfői napokon erre külön is tekintettel vagyunk, hiszen ilyenkor otthonról és a külső környezetből hozott rengeteg élményt és tapasztalatot tudják elmondani a gyerekek. Óvodapedagógusaink ügyelnek beszéd stílusukra, a hanglejtésükre és a dinamikájukra. Beszédük érthető, egyszerű és világos. Figyelnek arra, hogy a gyermekek mindig választ kapjanak kérdéseikre. Nevelés filozófiánk szerint nem szabad elvenni a gyermekek beszédkedvét állandó javítással és figyelmeztetéssel. Folyamatosan figyelemmel kísérjük a gyermekek anyanyelvi fejlettségét, és külön figyelünk a beszédhibával, beszéd gátlásossággal, beszédbeli elmaradással küzdő gyermekekre.

Anyanyelvi nevelés célja

Az anyanyelv olyan szintű elsajátítása, amely hozzásegíti a gyermeket:

- a közérthető kommunikációhoz
- a gondolatok tartalmának pontos kifejezéséhez
- a hétköznapi és irodalmi szókincs szituációtól függő használatához,
- a kapcsolatokban fellépő problémák verbális megoldásához
- az elemi metakommunikációs jelzések megértéséhez
- nyelvi kommunikáció megalapozásához, megindításához, fejlesztéséhez
- az ösztönző környezet alakításához, az aktív nyelvhasználáshoz,
- az ösztönző környezet alakításához, az aktív nyelvhasználáshoz,
- az etnikai gyermekek is megértik, és helyesen alkalmazzák az óvodai,
- élethez szükséges kifejezéseket és képesek magukat megértetni.

Feladataink:

- beszélgetésre alkalmas nyugodt kiegyensúlyozott légkör kialakítása
- a beszéd öröm biztosítása: annak érdekében, hogy a gyermekek bátran mondják el élményüket.
- lehetőséget teremteni a gyermekeknek a folyamatos beszéd gyakorlására
- képessé tenni a gyermekeket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni
- a gyermekek szókincsének folyamatos bővítése

- a beszédshínvonal emelése olyan formában, hogy a gyermekek képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni
- beszéd megértés fejlesztése.
- beszédtechnika fejlesztése, a helyes kiejtés gyakorlása
- a gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása
- a beszédhibák megfelelő módszerekkel történő javítása, szükség esetén szakemberek bevonása (logopédus).

Értelmi nevelés – Tehetség gondozás

Az **értelmi nevelés célja**, a gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének segítése változatos tevékenységi, tapasztalatszerzési lehetőségek biztosításával a tehetség kibontakoztatása és gondozása.

Feladatok

- a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése
- az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése
- a tehetség felismerése, kibontakoztatása és gondozása.

Az értelmi nevelés az óvodában a gyermek érdeklődésére épített spontán tevékenysége során és az óvónő által kezdeményezett, motivált helyzetekben (egyéni, páros, kiscsoportos, csoportos) valósul meg. Ennek legfőbb színtere a játék és a mozgás. A gyermekek ismeretszerzésének és képességfejlődésének alapfeltétele a sokféle tevékenységi lehetőség, az óvónők gyermekismerete, szituáció érzékenysége, módszertani gazdagsága.

Óvodapedagógiai munkánk során a kreatív, tehetségígéretes gyermekek az óvodai csoportban élnek mindennapjaikat, játszanak éppúgy, mint a többi gyermek, de a képességeik fejlesztése másképp történik, mint az átlaggyerekeknél. Az óvodai nevelés a 3–7 éves gyermek középpontba helyezését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, fejlesztését tekinti elsődleges feladatának. A gyermek fejlődő személyiség; fejlődését genetikai adottságai, a belső fejlődés sajátos, egyéni törvényszerűségei és a környezeti hatások együttese határozzák meg. Ezt a fejlődést az óvodai nevelés tudatosan, tervszerűen, a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve segíti, és játékos módon felkészíti őt az iskolára, a társas, közösségi életbe való beilleszkedésre. Sok kisgyermek életében az óvodába lépés az első, amikor leválik édesanyja ölelő karjából, sok érdekességet, csodálatos dolgot sejtető, de mégis számára idegen világba csöppen, ahol már nem ő az „egyetlen”, hanem sok-sok kisgyermek között kell majd alkalmazkodnia másokhoz. Elkezdődött ezzel a szocializációs folyamat, társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, mely elengedhetetlen ahhoz, hogy képes legyen majd beilleszkedni a világba.

A gyermek tevékeny lény. Ezért a fejlesztés tartalma mindig tevékenységben, tapasztalás útján sikeres, hiszen szemléletes, képszerű gondolkodásuknak ez a legmegfelelőbb.

Mi a tehetség? A személyiség alapvető vonása, amely lehetővé teszi a jó képesség magasabb szintűvé alakítását.

Az óvodai nevelés során középső és nagycsoportban már bizonyos jelek alapján a tehetségígéretes gyermek megmutatkozhat.

Tudjuk, hogy a zenei képesség az, ami már ilyen kis korban egyértelműen felismerhető. Mivel Gerduer (1985) két tehetségzférát körvonalazott, e bővítés az óvodában is felismerhető: így a nyelvi, matematikai és testmozgási szférákban.

Az új fogalom a kreativitás. Az óvodai nevelés során ez a képesség legszembetűnőbben a játékban ismerhető fel. Az ilyen gyermek aktív, különleges dolgokat alkot, nem a megszokott szabályok szerint cselekszik, az eredmény mégis fantasztikus.

Mit tud tenni az óvodapedagógus, ha kiemelkedő képességű gyermeke van a csoportban?

Az első és alapszabálynak is tekinthető, hogy hagyjuk a gyermeket önállóan alkotni! Dicsérjük, újabb és újabb eszközökkel, lehetőségekkel motiváljuk, segítsük, hogy elképzeléseit megvalósítsa. Tolmácsoljuk másságát – ha magatartásában nehezen kezelhetőség van, legyünk vele nagyon türelmesek! A képességeit fejlesztő feladatokkal bízzuk meg!

A szülőkkel való konzultálás, a jó kapcsolat nagyon fontos! Hiszen a szülő önmagában látja gyermekét, míg az óvodapedagógus más szituációkban, helyzetekben, a csoport egészében, a társakhoz való viszonyában. Így az iskolaválasztásban is előnyös az együttműködés.

Tudjuk jól, hogy az óvodás életkor még nem igazán alkalmas a tehetség megnyilvánulására. Vannak jelek, melyek utalhatnak arra, hogy a kisgyermek képességei kiemelkedőek, de a tehetség valódi megjelenése az iskoláskorra, szélsőséges esetben még későbbre tehető.

A gyerekek fejlődésének segítéséhez a differenciálás és a sokféle tanulási forma kihasználása szükséges:

- Az utánzásos, modellkövető tanulás /szokásalakítás/
- A spontán, játékos tapasztalatszerzés
- A tevékenykedés és a szóbeliség összekapcsolása
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretszerzés
- Az óvónővel való együttműködés, az irányított megfigyelés, tapasztalás
- Különböző probléma megoldások a tevékenységek során
- Az óvónő által kezdeményezett foglalkozások

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyermekek érdeklődése sokoldalú
- Tanulási szituációk iránt motiváltak
- Értelmi képességeik folyamatosan fejlődnek
- Érzékelésük, észlelésük /vizuális, akusztikus / differenciált

- A testséma kialakult
- Téri tájékozottságuk fejlett
- Megalapozódott a szándékos bevésés és felidézés
- Megjelenik a szándékos figyelem
- Gondolataikat érthetően ki tudják fejezni
- Képesek meghallgatni és megérteni másokat
- Elemi ismereteik vannak önmagukról és környezetükről

A fejlődés jellemezői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

– az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

– megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

– a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

– érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

– elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket,

állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3.² A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző munkatársakkal.

4. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A jó napirend feltétele a gyerekek nyugodt óvodai életének és optimális életritmusuk kialakulásának. A napirendet az óvodapedagógusok dolgozzák ki, figyelembe véve a gyerekek életkori – és egyéni sajátosságait, valamint az évszakok jellegzetességeit.

A napirend állandó elemei (étkezés, pihenés) biztonságot és eligazodási támpontot adnak a gyerekeknek.

A rugalmas elemek biztosítják, hogy érvényesüljön a folyamatos óvodai életszervezés, amely

- megfelelő időt biztosít a gyerekek számára a különböző tevékenységekhez, hosszú időt ad a játékhöz és a mozgáshoz,
- lehetőséget ad a tevékenységekbe való folyamatos átmenetre, a csoportos helyzetek oldására,
- az életkorból adódó és az egyéni igénytől függő időszükséglet biztosítására /pihenés, gondozási tevékenységek/,
- az időjárástól függően a szabadban tartózkodás idejének változtatására.

Napirend javaslat

Időtartam	Tevékenység
6,30 – 11,30 óra	Gyülekezés. Játék, szabadon választott tevékenység Tízórai (9 óra körül) Testnevelés, kezdeményezés, mese Testápolás, öltözés Levegőzés, játék, mozgás, szabadon választott tevékenység a szabadban
11,30 – 12,30 óra	Öltözés, testápolás Ebéd előkészítése Ebéd
12,30 – 15,00 óra	Testápolás, öltözés Pihenés előkészítése. Pihenés
15,00 – 16,30 óra	Öltözés, testápolás Uzsonna előkészítése Uzsonna Játék, szabadon választott tevékenység Levegőzés, játék, mozgás a szabadban

Június 1. és augusztus 31. közötti időszakban a nyári napirend szerint szervezzük a gyerekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyerekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik.

A heti rendben a tevékenységek naphoz kötötten jelennek meg. Az óvónők a játék során spontán adódó helyzetekhez kapcsolódva segítik a gyerekek fejlődését, kezdeményeznek, lehetőséget teremtenek a különböző fejlesztési lehetőségek megvalósítására / egyéni, mikro-csoportos, csoportos helyzetekben /.

Az egyéni fejlesztéshez az óvodapedagógusok átfedési ideje ad lehetőséget, amelynek hatékony kihasználása a két óvónő összehangolt együttműködésével lehet eredményes.

Az óvoda szakmai dokumentumai

Az óvoda szakmai dokumentumai, a nevelőmunka tervezésével, a nevelési program megvalósításával a gyerekek fejlődésével kapcsolatos információk rögzítésére szolgálnak.

Óvodai csoportnapló tartalma

- gyermekek névsora és jele
- gyermekek születés –és névnapjai
- a gyermekcsoport életkor szerinti összetétele
- a heti és napi rend
- nevelés –tanulás tervezése
- nevelés-tanulás értékelése
- ünnepek, megemlékezések
- a mellékletként :beszoktatási terv,éves terv,nevelési terv

Személyiséglap tartalma

- a gyermek anamnézis adatai

Egyéni fejlesztési napló:

- beszoktatási tapasztalataink
- a gyerekekkel kapcsolatos megfigyelések feljegyzései
- 5 éves korig, megfigyelésen alapuló fejlettségszint mérés,
- DIFER mérés
- egyéni fejlesztési terv

Az óvodai élet tevékenységformái

1. A játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt

jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játéktevékenység célja, hogy a gyermek egyéni vágyai, ötletei a sokféle játéktevékenység során kibontakozhassanak. Játék közben a gyerekek sok tapasztalatot szerezzenek, megalapozódjanak képességeik, alakuljon magatartásuk.

Feladatok

- élményszerzési lehetőségek biztosítása a különböző játékformákhoz
- a játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása,
- az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése,
- a játékban történő tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával.

A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvodapedagógus feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyerekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét /fiúk, lányok aránya /, a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás felelősségét. Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A nyugodt légkör kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvónői magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyerekek szabadon dönthetnek, mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához.

A játék szempontjából a legfontosabb szabályok:

- egymás játékának tiszteletben tartása,
- az eszközök óvása,
- a játék befejezésével tegyék szabaddá a teret más játék számára.

A gyerekeknek joga van egyedül vagy társsal játszani, ha igényük van, félrevonulni. A játészó gyerek dönthet, hogy befogadja a társat játékába vagy elutasítja. Az óvónőnek el kell fogadnia a gyerek döntését. Segítsen, hogy a gyerekek megtanulják az elutasítás elfogadható formáit és az elutasítás fogadását. A szabad játékban megvalósulnak a gyerekek elképzelései, kijátsszák magukból a bennük lévő felszültséget. Az óvónő szükség szerint segítse a színes játék kibontakozását ötleteivel, modellértékű viselkedésével, empátiájával, együttműködésével. A gyerekek játéka egy időben, párhuzamosan több helyen zajlik. A kezdeti segítség után a gyerekek egyre önállóbban alakítják át játékuknak megfelelően a teret. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt

kedvező helye legyen. A 3-4 évesek földközeli tevékenységnek legszívesebben, ezért kevés asztalra és nagy szőnyeggel borított területre van szükségük. Az udvar állandó játéklehetőségeit az évszaktól függően lehet kihasználni /udvari mászókak, hinták, csúszdák, homokozó, pancsoló/. Az időjárásnak megfelelően bővíthetők a kinti lehetőségek: szánkózás, labdajátékok, különböző mozgásos játékok feltételeinek biztosításával

Programunk a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás szinte kizárólagos közegének. Jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell biztosítani a legtöbb időt. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyerekeknek játékra.

A gyerekek számára a folyamatos játéklehetőség biztosított óvodába érkezéstől kezdve. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. A hosszú, folyamatos játékidő biztosítja a játék kiteljesedését, amely így lesz örömszerző, feszültségoldó, fejlesztő. A 3-4 évesek több időt igényelnek a játék kiválasztásához, a nagyobbak pedig hosszabb ideig játszanak. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután illetve másnap is. A nagyobb gyerekek közül sem mindenki választ gyorsan játékot. Időt kell adni az egyes gyerek számára a játék önálló kiválasztására, a nézelődésre, a válogatásra.

A játékeszköz sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyerekek játékának alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyerekek fejlődését.

Az óvónőnek fontos ismerni a különböző eszközök fejlesztő hatását. A gyerekek az eszközökkel való manipulálás, tevékenykedés közben sok ismeretet, tapasztalatot szereznek. Ha méretük, anyaguk tekintetében is sokfélék, szélesebb tapasztalatszerzési lehetőséget kínálnak a gyerekeknek (fa, fém, műanyag, papír)

A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyerekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Az óvónő ne akadályozza a gyerekek fantáziájának kibontakozását az eszközök „funkciónak” megfelelő használatához kötésével. Az eszközök használatával kapcsolatos legfőbb szabály, a játékok óvása legyen.

A 3-4 éveseknél a gyakorló játék dominál, sok eszközt használnak játékukhoz, az eszközök egymás közötti elosztására nem képesek, így egyféle játékból több is szükséges a csoportban. Főbb játékeszközök: húzogató, guruló, nagyobb méretű autók, építőköcek, szerepjátékhoz szükséges eszközök.

A nagyobb gyerekek játékeszközei kiegészülnek: apróbb építő-, konstruáló játékokkal, a szerepjáték kellékeivel, sokféle félkész, többfunkciós eszközzel, a fa barkácsolás eszközeivel, sokféle képességfejlesztő játékkal (kirakó, dominó, kártya, táblajáték/ különböző mozgásfejlesztő eszközökkel /hullahopp karika, ugrálókötél). A gyerekek otthonról hozott játékaik is hozzájárulnak az óvodai játéklehetőségek bővítéséhez.

Az óvodás korban megjelenő játékfajták kibontakozásának segítése, a gyermek szabadságának és az óvodapedagógus tudatos nevelő hatásának összehangoltsága következtében valósulhat meg eredményesen.

A játék fejlődése a gyakorló, utánzó, szimbolikus, szabály játék vonalán halad, de a gyerekek játékában ezek keverednek, egy időben is megjelenhetnek.

A gyakorló játék leginkább a 3-4 évesekre jellemző, de megtalálható később is pl.: új eszközzel való ismerkedéskor. A gyakorló játék során a gyerek mozgásokat, hangokat ismételtet, ez adja számára a játék örömét. A játékban a gyerek mozog, manipulál, hangot ad, így módja van tapasztalatot szerezni az anyagok, eszközök tulajdonságairól. Ezek a játékok segítik a gyerek mozgásának, testsémájának, szem-kéz koordinációjának, dominanciájának, percepciójának, ritmusérzékének, beszédének fejlődését és szociális hatása is van. A gyerek társait ekkor még főként szemléli, az egymás mellett való játékon kívül azonban megjelennek a játékban való kapcsolódások, az egymás iránti érdeklődés. Az óvónő feladata, hogy a játékhoz sokféle eszközt biztosítson és segítse a nyugodt, megfelelő, „egyéni” játszóhelyek kialakítását. Az óvónő adjon mintát az eszközök használatának megismeréséhez, fogadja el a sok eszközzel járó „rendetlenséget”, hisz ez adja a játékot. Tapintatosan, fejlett szituációérzékenységgel tudja kiválasztani a játék befejeződésének idejét. Ez nagyon nehéz feladat, mert a gyerekek többször hosszabb-rövidebb időre otthagyják játékukat, majd visszatérnek. Az óvónő használja ki az udvari lehetőségeket is a gyakorló játék fejlesztésére (homok, kavics).

Az építő-, konstruáló játék során a gyerekek létrehozhatnak, alkotnak valamit. A játék fontos feltétele a sokféle, változatos kész és félkész eszköz.

A 3-4 évesek számára a nagyobb méretű eszközök biztosítása szükséges, ők főként spontán építenek és leginkább egyedül.

A nagyobbaknál már megjelenik a tervezés, az apróbb eszközök előnyben részesítése, az együttműködés, a modell utáni építés, konstruálás és a kész építmény felhasználása. A gyerekek kreatívan használják a legkülönbözőbb félkész eszközöket az alkotáshoz (falapok, ágak, kövek). A gyerekek játékuk során sokféle matematikai ismeretet, tapasztalatot szereznek, fejlődik kreativitásuk, finommozgásuk, forma-, színészlelésük, tapasztalják a rész-egész viszonyát és alakul társas kapcsolatuk. Az óvónő a megfelelő hely kiválasztásával, az eszközök technikai használatának modellálásával és a fantáziadús, egyéni ötletek megvalósításának támogatásával segítheti a játék fejlesztő hatásának kibontakozását.

A szerepjátékban a gyermek érzelmeit, elképzeléseit, élményeit sajátos módon jeleníti meg. A gyerek a szerepjátékban spontán megnyilvánulásokat produkál, amelyek csak „itt és most” érvényesek. A játékban oldódik a valóság korlátozó szerepe, nem érvényesek a szokványos idői, téri egymásutánosságok sem, belső motivációk irányítják, és az érzelmek uralják. Az óvónő leginkább a korlátozásmentes, barátságos légkör kialakításával segítheti a játék során az érzelmek szabad kivetítését, eljátszását. A játék témájának, tartalmának színessége, mélysége akkor fejlődik, ha az óvónő segít a nyugodt hely és a megfelelő kellékek, anyagok biztosításában. Az óvónő kísérelje figyelemmel a gyerekek önálló téma és tartalom választását, játékszövését. A játéktevékenység megfigyelése a gyerekek megismerésének legfőbb forrása. Az óvónő csak a gyerekek kérésére kapcsolódjon be a szerepjátékba, de úgy, hogy a gyerekek játékelképzeléséhez igazodjon, és ne terelje más irányba azt. A gyerek társsal való játékának

legfőbb terepe a szerepjáték. Az adódó konfliktusok megoldásánál az óvónő a kivárást, a mintaadást alkalmazza, és szükség esetén segítsen. A szerepjáték főként a szociális, kommunikációs képességek fejlődésén keresztül segíti az egész személyiség fejlődését. A gyerekek a felnőtt minta alapján tanulnak erkölcsi értékeket, együttműködési szabályokat. A játékban adódó természetes társas szituációk során fejlődik kommunikációs képessége, beszéde, alkalmazkodása, önfegyelme, szabálytudata és sokféle ismeretet, tapasztalatot szerez.

A bábozás, dramatizálás során a gyermek élményeit eleveníti meg. Kezdetben az óvónő bábozik, az általa nyújtott meseélmény hatására a gyerekek is bábozni kezdenek. Eljátszanak ismert meséket, kitalált szituációkat, amelyek a gyermek fejlődésével egyre bonyolultabbak lesznek. Az óvónő biztosítson megfelelő eszközöket egyes mesék eljátszásához. Az óvónő az eszközök készítésébe, gyűjtésébe vonja be a gyerekeket és a szülőket is. A bábozás és a dramatizálás az önkifejezés kiváló lehetősége. A gátlásos gyerekek a báb mögé bújva, a szereplő helyzetébe beleképzelve magukat könnyebben megszólalnak. A bábozás feszültségoldó hatása is kiváló. Az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyermek élményeiről, érzelmeiről a bábjátékának megfigyelésével. A bábozás és a dramatizálás segíti a gyerekek beszédének, kommunikációs képességének, mozgásának, finommozgásának fejlődését. A fantázia, kreativitás fejlődésére és a társas kapcsolatok alakulására is jó hatású.

A **szabályjátéknál** legfontosabb a szabályhoz való igazodás igénye. Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket sokféle mozgásos és értelemfejlesztő szabályjátékkal. A nagyobb gyerekek önállóan is kezdeményezik az ismert játékokat, később maguk is létrehozhatnak szabályokat és önállóan alkotnak szabályjátékokat. Az óvónő feladata a gyerekek fejlettségéhez igazodó játék kiválasztása, együttjátszással a játék megismertetése, a csoportos játékoknál ezek betartására ösztönzés. A sokféle játék során fejlődik a gyerekek mozgása, kitartása, akaraterője, feladattudata, tanulják a siker és a kudarc türelmét. Az értelmi képességeket fejlesztő játékok elsősorban az 5-6-7 évesek játékaik, használatuk bizonyos szociális és értelmi fejlettséget feltételez. Az óvónő a gyerekek szabad játéktevékenységében megengedő és modellnyújtó legyen egy személyben. Ez biztosítja a nyugodt légkört és ebben a belső hatásokra létrejövő játékot. Az óvónő olyan modell legyen, hogy értékeket átadó szerepe érvényesülhessen.

A játékban történő tanulás elősegítése a játék sajátosságainak tiszteletben tartásával történhet. A tudatosan tervezett, tárgyi környezet és az aktivitást ösztönző légkör, a gyerekek tanulásának kimeríthetetlen lehetőséget ad. Ezek a játékeszközök a tanulási képességet meghatározó funkciók fejlődésében speciális hatásúak. Az új játék használatát az óvónő az érdeklődő gyerekekkel való együttjátszás során ismerteti meg. Később a gyerekek egymástól is megtanulják önálló együttjátszásuk alkalmával. A játékok segítik az érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, a matematikai, a kommunikációs képességek, a mozgás és a finommozgás fejlődését. Az együttjátszás során az óvónő sok ismeretet szerezhet a gyerekek aktuális fejlettségéről, fejlődéséről. A gyerekek a képességfejlesztő játékokat szabadon választják, igényük szerint egyedül, társal vagy az óvónővel játsszák. Az óvónő és a gyermek páros együttjátszása akkor sikeres, ha a gyermek többszöri ismétlését is kéri.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- A gyerekek játéka témájában, tartalmában gazdag, színes, elmélyült.
- Kitartóan képesek játszani, társaikkal együttműködve.
- Játékukat önállóan tervezik, szervezik.
- A szerep- és a szabályjátékokon kívül szívesen és önállóan barkácsolnak, báboznak, dramatizálnak.
- Természetesen kommunikálnak egymással, bátran, kulturáltan, érthetően beszélnek.
- Képességeik széleskörűen fejlődnek.

2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység, s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A tevékenység célja a gyerekek szabad képi és plasztikai önkifejezésének elősegítése, esztétikai érzékenységük, igényességük alakítása.

Feladatok

- megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal,
- rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival,
- a gyerekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása,
- a gyerekek ábrázoló tevékenységének fejlődését elősegíteni,
- az ábrázolási tevékenységben lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek
- egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.

- a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés
- a cigány vizuális kultúra sokszínűségének, egyes díszítő elemeinek megismertetése.

A gyerekek alkotó tevékenységéhez szükséges feltételek biztosítása az óvodapedagógus feladata.

A tevékenység sokféle anyagot, eszközt igényel, melynek összegyűjtéséhez a gyerekek és szülők segítségét is kérheti / különböző minőségű papírok, textilek, dugók, dobozok/. Fontos a jó minőségű, a gyerekek által könnyen megfogható, használható eszközök biztosítása. Az eszközök kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait. Ennek megfelelően a kisebbek számára vastag eszközöket és nagyméretű felületeket kell biztosítani.

Az eszközök, anyagok elhelyezése nyitott polcokon, kosarakban és más tárolókban célszerű, hogy a gyerekek könnyen elő tudják venni ezeket. Az elkészült alkotások tárolására egyéni tároló dobozban történik. A rajzolás, mintázás, kézimunka tevékenységeit a gyerekek a nap folyamán önállóan választhatják, és annyi időt tölthetnek vele, amennyihez kedvük van. A gyerekek környezetükből spontán és az óvónő által szervezett megfigyelések során sokféle ismeretet, élményt szereznek, melyek alkotásra készítetik őket. Kötetlen légkörben a gyerekek szívesen tevékenykednek, alkotnak. Az óvónő együtt örüljön a gyerekekkel felfedezéseiknek, egyéni megoldásaiknak. A gyerek ábrázoló tevékenységének fejlődése tükrözi ismereteit, képességeinek szintjét, érzelmi megnyilvánulásait. Az ábrázoló tevékenység fejlődését úgy segítheti az óvónő, hogy hagyja, a gyerek a saját szintjén, a saját elgondolásai szerint, a saját élményeit alkossa meg. Csak akkor segítsen, ha elakad, vagy kéri a segítséget. Ebben az esetben se a felnőtt sémákat adja át a gyerekeknek, hanem az ő gondolataiba, elképzeléseibe helyezkedjen bele és így adjon technikai segítséget vagy ötletet a továbblépésre. A tevékenység a lényeg, nem az elkészült „mű”. A legfontosabb, hogy a gyerek örömmel tevékenykedjen, újra és újra alkosson, próbálja megvalósítani elképzeléseit.

Már a 3-4 éves gyerekeknek is biztosítson az óvónő sokféle anyagot, eszközt, hogy a nap folyamán bármikor használhassák ezeket. Az óvónő teremtsen a gyerekek számára szabad firkáló, mázoló lehetőségeket. Ehhez vízszintes és függőleges nagy felületeket, vastag krétát, ecsetet, ceruzát, biztosítson, mert a gyerekek keze ekkor még nem képes vékony eszközök helyes fogására. A firka korszakában a gyerekeknek nem szándékuk téma ábrázolása. A felnőttek kérdéseikkel ne erőszakolják rá a gyerekekre a téma megnevezését. A rajzolási, festési, nyomdázási technikákon kívül az óvónő ismertesse meg a gyerekekkel az olló használatát és a ragasztás technikáját. Az óvónő biztosítsa, hogy a gyerekek többféle plasztikus anyaggal is tevékenykedhessenek. A gyurma, sógyurma, agyag formálhatóságával, gyurkálásuk, sodrásuk, gömbölyítésük, mélyítésük, vágásuk, karcolásuk közben ismerkednek a gyerekek. Az óvónő ismertesse meg a gyerekeket a formázás eszközeinek használatával (kiszúró forma, sodrófa) a nyomat készítés és a díszítés technikáival (termények, pálcikák, különböző felületű, formájú eszközök). Az óvónő kreativitása, a gyerekek tevékenységéért való lelkesedése, öröme ösztönzőleg hat az ábrázoló tevékenységek iránti érdeklődésre.

A 4-5 évesek ábrázolási tevékenysége tovább bővül anyag, eszköz, technika tekintetében és fejlődik a figurativitás . Az óvónő sok élmény biztosításával hozzájárulhat az ábrázolási témák gazdagodásához.

Az 5-6-7 éves gyermeknél a figurativitás előtérbe kerül. Az egyéni alkotások képi, plasztikai és tárgykészítési formában is megjelennek. Egyre több vékony eszközt használnak. Az óvónő bonyolultabb, fejlettebb finommozgást igénylő technikákkal ismerteti meg a gyerekeket. A gyerekek téma ábrázolása tovább bővül, emberek, állatok, mesék megformálásával, ajándékok készítésével .A gyerekek szívesen végzik a tevékenységeket, fejlődik finommozgásuk, vizuális képességeik, ismereteik a környezet tárgyairól, anyagairól, azok tulajdonságairól, kreatív, fantáziadús alkotásokat hoznak létre. Az óvónő ösztönözteti a különös egyedi ábrázolási megoldások keresésére a gyerekeket .A gyerekek alkotásait a felnőttek és a gyerek társak is becsülik meg, lássák el a gyermek jelével, tegyék ki a munka falra, őrizzék meg az egyéni tárolókban. A gyerekek haza is vihetik az alkotásokat .Az óvónő hetente új ábrázolási technikákkal ismerteti meg a gyerekeket, amelynek feltételeit ettől kezdve folyamatosan biztosítja. Az új technikát az érdeklődő gyerekeknek mutatja meg, majd szükség szerint segít. Az óvónő a nagyobb gyerekeknél az ábrázolási téma választását legtöbbször a gyerekekre bízta, velük egyénileg beszél meg. Az érdeklődő gyerekek egy asztalnál tevékenykednek /ha nagyobb az érdeklődés a helyet bővíteni lehet /, így az óvónő a többi tevékenység mellett figyelemmel tudja kísérni. Az ábrázoló tevékenységek iránt kevés érdeklődést mutató gyerekeket az óvónő érdekes témával, eszközzel, technikával igyekezzon motiválni. A gyerekek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy az óvónő a gyerek érdeklődését fel tudja kelteni. A rajzolást elsősorban finommozgás fejletlensége miatt kerülik, főként a fiúk. Az óvónő figyeljen oda ezekre a gyerekekre és fejlettségüknek megfelelő feltételek biztosításával próbálja őket sikerélményhez juttatni.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek sokféle ábrázolási technikát ismernek, szeretnek alkotni.
- A különböző anyagok tulajdonságairól, alakíthatóságáról széleskörű tapasztalataik, ismereteik vannak.
- Képi és plasztikai alkotásaikra a téma gazdagság a jellemző.
- Képi és plasztikus alkotásaik részletezőek, tételrendezésük komponált, színviláguk gazdag, egyedi.
- Vizuális észlelésük, finommozgásuk fejlett.

3. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és

néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzet, családi és a tárgyi kultúra értékét, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakí, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiség szemlélete.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A tevékenység célja, olyan tapasztalatok birtokába jusson, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek, és a pozitív érzelmekkel megtöltött, környezetvédelmi szokásrendszer kiépítése folyamán, a természettel harmóniában élő gyermekek nőjenek fel.

Mindig a tevékenység öröme az elsődleges, majd követi a képi és a szóbeli megfogalmazás. A gyerekek a játék, a környezetben végzett megfigyelések, tevékenységek alkalmával felfedezik a tárgyak, személyek közötti hasonlóságokat, különbözőségeket, megismerik tulajdonságaikat. Összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek, különböző szempontok szerint. Becsléssel, párosítással, méréssel tapasztalatot szereznek a relációkkal kapcsolatban. Az építés a különböző síkbeli alkotások létrehozása során, a gyermekek forma felismerése fejlődik. A tükörrel való játék, tükör előtti mozgás segíti a téri percepció fejlődését, a testséma kialakulását, mely alapja a téri tájékozódásnak. A gyerekeknek fokozatosan kialakul az igénye, hogy környezetük tárgyait, személyeit megszámlálják. Az óvónő a különböző szituációkat használja ki, hogy a gyerekek számfogalma fejlődjön, végezzenek matematikai műveleteket. A többféle érzékszerv (látás, hallás, mozgás) jobban felkelti a gyerekek érdeklődését, és eredményesebben segíti a tanulást

Feladatok

- a külső világ tevékeny megismerésére nevelés életkornak megfelelő tartalmának közvetítés,
- a tevékeny megismeréshez szükséges feltételek biztosítása,
- az alapvető mennyiségi és formai összefüggések felismerésének segítése

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek ismerik közvetlen környezetük személyeit, tárgyait, anyagait, környezet alapvető mennyiségi, formai, téri viszonyait.
- Ismernek több növényt és állatot.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között.
- Pozitív a viszonyuk a környezethez.

- A környezetvédő magatartás szokásai megalapozottak.
- Megfigyelőképességük fejlődött.
- Képesek halmazokat tulajdonságuk szerint csoportosítani, sorba rendezni.
- Felismerik az alapformákat.
- Halmazok elrendezésével képesek több, kevesebb, ugyanannyi létrehozására.
- Tízest számkörben számlálnak.
- Ismerik, megértik a relációs fogalmakat.
- Az irányokat megkülönböztetik, megnevezik.

4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zenei nevelés célja, a gyerekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása. Közös énekléssel, játékkal elősegíteni a gyerekek zenei hallásának, ritmusérzékének fejlődését.

Feladatok

- az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztása,
- a zenei tevékenységek feltételeinek biztosítása.

Az óvodás korban felhasználható zenei anyag kiválasztásánál az óvónő vegye figyelembe a gyerekek fejlettségét (hangkészlet, szöveg terjedelme, mozgás, térformák), a csoport összetételét (fiúk számára mozgásos, erőfitogtató, fogó játékok), a zenei anyag témáját, az aktualitásokat. Az óvodában felhasznált zenei anyag nagyban befolyásolja a gyerekek ízlésének alakulását. Az óvónő a magyar népi gyermekjátékokból, a népdalokból, kortárs művészeti alkotásokból válassza ki a gyerekek számára a zenei anyagot.

A 3-4 évesek számára rövid mondókákat és dalokat, valamint egyszerű játékos mozdulatokkal kísért dalos játékokat válasszon az óvónő. A mondókák az ismétlődő mozdulatok, az érintés, a testközelség, a felnőtthez való kötődés miatt rendkívül közel állnak a gyerekekhez. Az ölbéli, arc, kéz, ujj játékok, a lovagoltatók, hintáztatók az óvodakezdekor hozzájárulhatnak az óvónő-gyerek kapcsolat pozitív alakulásához. A mondókák, dalok ritmusához kötődő mozgásokat, mozdulatokat a gyerek közvetlenül tapasztalja a felnőttel való együttjátszás során. Az óvónő a mindennapokban sokat énekeljen, és teremtsen alkalmat a gyerekek közös éneklésére, játékára. Különböző mozdulatokkal érzékeljék a gyerekek az egyenletes lüktetést. Tapasztalják meg a csendet és a környezet hangjait. A halk-hangos beszéd, mondókázás, éneklés közötti különbséget érzékeljék, gyakorolják.

A 4-5 évesek tanuljanak mondókákat, kiszámolókat és dalos játékokat. A dalos játékok közül elsősorban csigavonalat, hullámvonalat felhasználókat és szerepcserére épülőket ismerjenek meg a gyerekek. Néhány egyszerű mozgással kísérelhető alkalmi dal is bekerülhet a repertoárba. A gyerekek az egyenletes lüktetés mellett a mondókák, dalok ritmusának érzékeltetését is gyakorolják különböző mozdulatokkal. A halk-hangos mellett a magas-mély, a lassú-gyors beszéd, mondókázás, éneklés gyakorlására is sok lehetőséget biztosítson az óvónő. A gyerekek ismerkedjenek meg a hangszerekkel (dob, cintányér, csukló csörgő, triangulum). Az óvónő vonja be a gyerekeket többféle népi ritmushangszer készítésébe.

Az 5-6-7 évesek ismerjenek meg mondókákat, csúfolókat, nyelvtöröket, kiszámolókat és változatos mozgás és térformán alapuló dalos játékokat, valamint alkalmi dalokat. A dalos játékok lehetnek párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító játékok és olyanok, amelyekhez egyszerű táncos lépések tartoznak. A gyerekeknek legyen lehetősége az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolásának gyakorlására. Zenei hallásuk fejlődését szolgálja a dallam felismerés, a dallam bújtatás játékos gyakorlása. Zenei alkotókészségük fejlődik a dallamalkotó játékokkal.

Az óvónő a zenehallgatás anyagának megválasztásánál vegye figyelembe a nemzetiségi, etnikai kisebbségi nevelés esetében a gyerekek hovatartozását is. A gyerekekhez közel álló témájú dalok könnyebben felkeltik a gyerekek érdeklődését. Ismerjen az óvónő dalokat a növényekről, állatokról, a természetről. Énekeljen a gyerekeknek tréfás dalokat, dalos meséket, altatókat, virágénekeket.

Az óvónő rendszeresen játsszon hangszeren gyerek dalokat (fuvola, xilofon). Az élő zenén kívül ismertesse meg az óvónő a gyerekeket népzenei és komolyzenei művekkel is. Ezek kiválasztásánál figyeljen oda, hogy a zene a kívánt hatást váltsa ki a gyerekekből. Teremtsen olyan lehetőségeket az óvónő, hogy a zene hangulatának megfelelően a gyerekek szabadon mozoghassanak a zenére. A sokat éneklő óvónő jó hangulatot, nyugalmat, jó kedvet teremt a csoportban és megszeretteti a gyerekekkel a dalolást. Fontos, hogy az óvónő tisztán énekeljen, és bő zenei anyag repertoárral rendelkezzen mind a mondókák, dalok, dalos játékok, mind a zenehallgatásra szánt énekek tekintetében.

A mindennapok tevékenységeihez kötődő szituációk számtalan lehetőséget nyújtanak arra, hogy az óvónő dallal kapcsolódjon hozzájuk. Kapcsolható a szituációhoz témájában illő mondóka, dal, de e nélkül is énekelhet az óvónő öltözködés, barkácsolás, mintázás, kézimunka közben is. Az udvari játék, a kirándulások szituációi is sok alkalmat kínálnak az

óvónőnek állatokról, növényekről, természetéről szóló dalok éneklésére. Az óvónő ezekben a helyzetekben megismertetheti a gyerekekkel az új dalokat, mondókákat, dalos játékokat és az érdeklődőkkel együttjátás közben gyakorolhatja. A helyzet kihasználható hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok játékosára is. Az óvónőnek ügyelnie kell a spontán szituációkhoz kapcsolódva, hogy a dalos játék ne zavarja meg más gyerekek tevékenységét, megfelelő hely legyen a játékhoz. Erre leginkább az udvar alkalmas, a csoportszobában csak a kevés mozgást igénylő játékokra van lehetőség. Az óvónő alakítson ki egy nyugodt helyet, ahol a gyerekek megtalálhatják a zenei tevékenységekhez használható eszközöket. Biztosítson az óvónő különböző ritmus hangszereket (kasztanyetta, ujj cintányér, triangulum, dob, csukló csörgő, ritmusbotok), maguk készítette népi hangszereket. A gyerekek a nap folyamán spontán módon kezdenek dalolást. Az óvónő örüljön a gyerekek spontán tevékenységének és biztosítsa a tevékenység zavartalanságát. Az óvónő minden nap énekeljen a gyerekeknek, és szoktassa hozzá őket a halk zene hallgatásához. A dalok és a zene nyugtató hatása hozzájárul a pihenés hangulatosabbá tételéhez.

A napi kommunikációs kezdeményezéseken az óvónő játsszon a gyerekekkel kisebb mozgást igénylő dalos játékokat, változatos, zenei képességeket fejlesztő játékokat, és teremtsen lehetőséget a közös éneklésre. A két óvónő alkalmanként énekeljen egy(t /két szólam, kánon). A zene a gyereket mozgásra serkenti. A kezdeményezéseken adjon lehetőséget az óvónő mozgásimprovizálásra. A mozgáshoz kapcsolódva a ritmusérzék fejlődésére jó hatású a zenére, mondókára járás, mozgás.

Az óvoda ünnepeihez kapcsolódva törekedjen az óvónő különleges zenei élmény nyújtására. A gyerekek zenei tevékenységének hatására fejlődik zenei hallásuk, ritmusérzékük, zenei emlékezetük, alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, szókincsük és társas kapcsolataik.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- Sok mondókát, dalt, dalos játékot ismernek a gyerekek.
- Örömmel énekelnek egyedül és közösen.
- Szeretik a zenét.
- Érzik a mondókáknál, daloknál az egyenletes lüktetést és a ritmust.

5. Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, a dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese-képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel- feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átéltesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a

szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme.

A óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi-népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A tevékenység célja, a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése, mások megértése, önmaguk kifejezése és együttműködésük alakítása érdekében. Irodalmi élmény nyújtásával, ízlésformálás.

Feladatok

- az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása,
- magyar gyermekköltészet, és a népi, dajkai hagyományok megismertetése
- mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemeinek, meséinek, és a klasszikus és a kortárs irodalmi művek megismertetése
- a spontán kommunikációs helyzetek kihasználása,
- a kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával.

Az óvodás korban felhasználható irodalmi anyag összeállítása az óvónő feladata. A kiválasztásnál vegye figyelembe az óvónő a gyerekek fejlettségét, ennek megfelelően a mondókák, versek ritmikusságát, a mese cselekményszövéseinek bonyolultságát és az aktualitást. A népi és a művészi értékű irodalmi alkotások közül válasszon az óvónő.

A 3-4 évesek számára rövid, ritmikus népi mondókákat, verseket gyűjtsön össze. A mesék rövid, egyszerű cselekményű állatmesék legyenek, amelyekben visszatérő, ismétlődő fordulatok vannak.

A 4-5 éveseknek a népi mondókákon kívül rövid, humoros, ritmikus verset is válasszon az óvónő. A mesék szerkezete összetettebb lehet. Népmesék, állatmesék és modern mesék is kerüljenek az összeállításba.

Az 5-6-7 évesek irodalmi anyaga a népi mondókákon, kiszámolókon kívül, bővüljön nyelvtörőkkel és találós kérdésekkel. Kissé hosszabb vidám, tréfás versek egészítsék ki ezeket. A mesék cselekménye összetett, több szálon futó lehet. A hosszabb népmesék, a

klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék mellett, modern mesék és a magyarság történelmét feldolgozó mondák és folytatásos történetek is kerüljenek az összeállításba.

Vegyes csoportban a gyerekek kor szerinti arányához igazodva állítsa össze az óvónő az anyagot.

A spontán kommunikációs helyzetek kihasználása sok lehetőséget kínál a kommunikációs nevelésre. A nap folyamán a játék és a különböző tevékenységek során természetesen alakuló élethelyzetekben az óvónő és a gyerek, illetve a gyerek és társai szabadon kommunikálnak. A szituációk tartalmukat tekintve sokfélék lehetnek (kapcsolat felvétel, közlés, probléma, konfliktushelyzetek). A szabad játékban megvalósuló szerepjáték, bábozás, dramatizálás fejlesztő hatása óriási. Ezért is rendkívül fontos, hogy az óvónő biztosítsa ezekhez a tevékenységekhez a megfelelő feltételeket. Az óvodában az óvónő kommunikációja minta a gyerekek számára, a beszéd, a viselkedés, a hiteles, nyílt kommunikáció szempontjából. Az óvodapedagógus mindig viselkedik, nem mindegy hogyan, milyen mintát közvetít a gyerekeknek, a szülőknek, a dajkáknak. A metakommunikáció szerepe a közlés tartalmának alátámasztásában nagy, az óvodás gyerek számára a megértés szempontjából különösen fontos. Az óvónő gyerekekkel való kommunikációja során ügyeljen, hogy azonos magasságban legyen a gyerekekkel, ez lehetővé teszi a szemkontaktust, ami a kommunikáció meghatározó része. A gyermek gyakran igényli a testközelséget, ölben ülést, odasimulást, kézfogást. Az óvónő ügyeljen a térközszabályozás és az érintés helyes megnyilvánulásaira. Az óvónő beszéde is feleljen meg a modell szerepnek /helyes artikuláció, beszéd dallam, lassú, halk beszéd /. A gyermek életkori sajátossága miatt képtelen felfogni a felgyorsult tempójú beszédet, ez negatívan hat beszéd megértésére, gondolkodására, beszéd produkciójának, figyelmének, viselkedésének alakulására. Az óvónő beszéde személyhez szóljon, ne beszéljen a gyerekek fölött, ne kiabáljon. A hangos beszéd zavarja a nyugodt légkört és mások beszédének megértését. Az óvónőnek a szóbeli kifejezés a legfontosabb munkaeszköze. Ez szükségessé teszi, hogy beszédét folyamatosan, tudatosan művelje. Az óvónő a nap folyamán alakuló páros, kiscsoportos szituációk kihasználásával sokat tehet a gyerekek fejlődésének elősegítéséért. Sokat beszélgessen a gyerekekkel, hallgassa meg őket. A gyerekek beszéd tisztaságának fejlődését elősegítik a különböző népi mondókák, nyelvtörők. Az óvónő a spontán alakuló és az általa teremtett helyzeteket használja ki a mondókák, versek, ringatók, lovagoltatók eljátszására, megismertetésükre, gyakorlásukra. Ismerjen az óvónő sok mondókát, verset.

Az óvónő a nap folyamán bármikor mesélhet a gyerekek kérésére, illetve egy kedvező szituációhoz kapcsolódva. Ösztönözze a gyermeket önálló mesemondásra. Lefekvés előtt minden nap mondjon mesét az óvónő, nagyobbaknak olvasson folytatásos történeteket. A rendszeres mesélés segíti a gyermek szókincsének bővülését, kifejezőképességének fejlődését. Az óvónő feltétel alakító szerepe az eszközök tekintetében is fontos. Az érthető kommunikáció alapvető eleme a tiszta beszéd, melynek anatómiai feltétele a beszédszervek megfelelő fejlettsége. Az ezek ügyesítését, erősítését elősegítő játékeszközök biztosítása lehetővé teszi a gyerek számára, hogy a nap folyamán ezekkel tevékenykedjen. Az ismert irodalmi anyag jelzesszerű képeit tartalmazó rajzos füzetek a gyerekeket spontán gyakorlásra, élmény felelevenítésre ösztönzik. Az óvónő a spontán szituációkban jelzéseket kap a gyermek beszédének, kommunikációjának fejlettségéről. A fejlődési problémák hátterében gyakran

hallás, beszédészlelési és beszéd megértési nehézségek állnak, illetve a családi nevelés hiányosságai.

A gyerekek beszédfejlődését logopédus is segíti óvodánkban.

A kommunikációs képességek fejlődésének elősegítése az anyanyelvi és a drámajátékok felhasználásával elsősorban az óvónő által szervezett, külsőleg motivált, a gyerekek érdeklődésétől függően mikrocsoportos, illetve csoportos helyzetben kommunikációs kezdeményezéseken történik. A közös játék idejét az óvónő naponta a gyerekek aktuális tevékenységéhez igazodva választja meg. Dallal, mondókával, mesével próbálja a gyerekek érdeklődését felkelteni az együttjátszásra. A gyerekek önállóan dönthetnek, csatlakoznak a csoportos tevékenységhez, vagy távol maradnak. A három felnőtt együttműködve alakítsa ki a gyerekekben, hogy a közös játékban résztvevők és a más tevékenységet folytatók ne zavarják egymást. Az óvónő éves lehetőségtervében összegyűjti a gyerekek fejlődéséhez igazodva az éves irodalmi anyagot. Heti tervében ezekből, valamint a mondókák, versek, mesék, dalok, zenei anyagok közül választja ki a kommunikációs kezdeményezés tartalmát. Az elkészített heti lehetőségterv természetesen nem lehet merev. Az óvónő rugalmasan változtasson, alakítson rajta a gyerekek érdeklődéséhez, az adott helyzethez igazodva. Adjon teret a gyerekek kezdeményezéseinek, ötleteinek is. A gyerekek beszédfejlődésének, beszédértésének spontán alakulását elősegítheti az óvónő anyanyelvi játékokkal. A beszéd formai oldalának fejlődését elősegítő játékok, a beszéd automatizmusainak, a beszédmozgásoknak és a beszédhallásnak a finomítását szolgálják. A tiszta, érthető beszéd kialakulását segítik.

Anyanyelvi játékok a beszéd fejlődésének elősegítésére:

- beszédtechnikát fejlesztő játékok: légző, artikulációs, hangadó, hangutánzó játékok,
- a kifejező beszéd kialakulását elősegítő játékok: hangsúly, tempó, hangerő, ritmus gyakorlását szolgáló játékok,
- beszédmegértést segítő játékok: belső hallást, a fonémahallást fejlesztő játékok,
- a beszédképesség fejlődését segítő játékok: szókincsbővítő, szókereső játékok.

A nonverbális kommunikáció fejlődését különböző drámajátékokkal segíthetjük. Sokféle játékot játszhatunk a mimika, tekintet, vokális kommunikációs csatornák (hangnem, hanghordozás, hangsúly, szünet, hanglejtés, beszédritmus) és a mozgásos kommunikációs csatornák (gesztusok, érintés, testtartás, térköz-szabályozás) valamint az emblémák felhasználására. Alkalmazzon az óvónő olyan játékokat is ahol a verbális és nonverbális kommunikáció minél több elemét együtt kell mozgósítani a gyerekeknek.

A szituációs játékok során lehetőség nyílik a mindennapi valós helyzetek eljátszására, élmények, problémahelyzetek feldolgozására. A játék folyamatában a gyerek egy másik személy helyébe képzelheti magát, megvalósíthatja elképzeléseit egy fantázia szituációban.

A dramatizálás és a bábozás során eljátszhatnak a gyerekek ismert mesét, annak átalakított változatát (más szereplőkkel vagy más helyszínen) és improvizált történetet.

A drámajáték csak akkor fejti ki hatását, bontakoztatja ki a gyerek önkifejezését és beleélő képességét, ha nyugodt, oldott, önkéntes gyermeki részvételen és magával ragadó együttjátszáson alapul. Az óvónő a játékban minden gyermeki megnyilvánulást fogadjon el, támogassa az egyéni kifejezőmódot. Olyan szituációkat teremtsen, ahol a gyerekek saját érzelmeiket fejezik ki és lehetőségük van megtapasztalni másokét is. A valódi beleélés, a saját élmény akkor jön létre, ha az óvónő szeret és tud játszani, oldott légkört teremteni, kreatív módon improvizálni.

A drámajátékok elősegítik az önismeret fejlődését, a másokra való odafigyelést, a helyzet felismerés, a cselekvőképesség kialakulását és a kapcsolatteremtést, a különbözőség elfogadását. A különböző játékok mellett az óvónő éneklése, a közös dalolás, a dalos játékok is bekerülhetnek a kommunikációs kezdeményezés tartalmába.

A mesélés a legfontosabb része az együttlétnek. Az irodalmi anyag egy héten keresztül végig kíséri a gyermekek tevékenységét. A mese a gyermek létszükséglete. A szereplők helyzetébe való beleélés, a mese mondanivalójának átélése, erkölcsi normákat, értékeket közvetít. A mesélés hangulatának megteremtése alapvetően fontos. A csend, a nyugalom, a gyertyafény tovább fokozza az áhitatot. Az óvónő alakítsa ki a szokást a gyerekekben, hogy a mese alatt mindenki csendben legyen. Az óvónő meséléskor szemben helyezkedjen el, úgy, hogy minden gyereket lásson és őt is lássák. Előadása beleélő, magával ragadó legyen. A képi megjelenítés nélküli mesélés segíti a gyermekben a belső kép kialakulását. A két óvónő meséljen együtt, bábozzon, dramatizáljon a gyerekeknek. A mese hatásáról, a beleélési folyamatról visszajelzést ad az óvónőnek a gyerekek arckifejezése, izgalmi vagy nyugodt állapota.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

- A gyerekek tisztán, érthetően meg tudják fogalmazni gondolataikat, érzelmeiket.
- Kommunikációjuk nyílt.
- A felnőttek és a társak beszédét megértik.
- Szívesen mondanak verseket, mondókát, sokat ismernek.
- Szeretik a mesét, szívesen báboznak, dramatizálnak ismert meséket és kitalált történeteket.
- Kreatívan improvizálnak.

6. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek

befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tevékenység célja, a gyerekek természetes mozgásának és a testi képességek fejlődésének valamint a mozgás segítségével az értelmi, szociális képességek fejlődésének elősegítése.

Feladatok

- a gyerekek számára mozgásos játéklehetőségek összeállítása,
- a kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása,
- a szervezett mozgásos tevékenységekkel a gyerekek mozgásfejlődésének elősegítése,
- játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése,
- testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése,
- az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt,
- a szülőkkel együttműködve, a gyermekek egyéni érdeklődésének, temperamentumának figyelembe vételével differenciált (prevenció, korrekció, tehetség gondozás) mozgáslehetőség biztosítása, ill. közös mozgásos programok szervezése.

A mindennapi együttmozgás feltételei

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Ha az időjárás engedi a foglalkozásokat a szabadban valósítjuk meg, erre megfelelő hely az óvodaudvar füves területe. Az udvaron lévő homokozó széle kiváló lehetőséget nyújt az egyensúlyozó járás gyakorlására. A megfelelő távolságban rögzített mászókak az óvodaudvar fontos kellékei. Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyerekekkel a szabadban. Az iskolához tartozó lövészdomb jó lehetőséget biztosít a nyári időszakban a gurulás, mászás, kúszás, felfelé futás, szökdelés stb. gyakorlására, télen szánkózásra, csúszkálásra. Ha az időjárás változékonyabbá válik a foglalkozásokat a csoportszobában tartjuk. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerekre, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre.

Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka aktív együttműködésére ad lehetőséget.

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi együttmozgás eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi együttmozgás tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyerekek képesek elvégezni, a mindennapos testnevelés keretébe beépíthető.

A 3-6-7 éves kor elsősorban a természetes mozgások, a nagymozgások tanulásának, az első mozgáskombinációk kialakulásának kora. A mozgás fejlődése a mozgás végrehajtás minőségének, pontosságának, gyorsaságának alakulásával a finommozgás felé halad. Ebben a korban fejlődő természetes mozgások: járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás, erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés, mindezek hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

A nagymozgások fejlődésének fő jellegzetességei és iránya

A 3-4 évesekre jellemzőek a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásformák. Föld közelben mozognak biztonságosan, kedvelt mozgásuk a csúszás, kúszás, mászás. Rövid idejű függésre képesek és talajon, emelt felületen egyensúlyozásra.

A 4-5 évesek nagymozgásai bővülnek ugrásokkal, gurulóátfordulással, pontosabb szem-kéz, szem-láb koordinációt igénylő gyakorlatokkal, felugrásokkal, célba ugrásokkal, dobásokkal. A mozgásfejlődéssel szorosan összefüggő testséma és téri tájékozódás fejlődése is intenzívebbé válik. (testrészek, oldaliság, szalag jelölés, téri tapasztalatok).

Az 5-6-7 éveseknél a nagymozgások koordináltabbá válnak. Képesek a gyerekek finomabb, apró mozgások elvégzésére. A kéz fogóizmáinak erősítése (eszközfogás, támaszgyakorlatok), a szem-kéz (célba dobások, labdajátékok), szem-láb (lábbal labdavezetés) koordináció fejlődése előtérbe kerül. Legintenzívebb a térpercepció fejlődése (fogó játékok, dalos játékok). A mozgás által fejlődik a gyerek idegrendszere, értelmi és szociális képességei. Az óvónő törekedjen a változatos mozgásformák gyakorlásának, a sokféle mozgástapasztalat megszerzésének szempontjait figyelembe venni a mozgáslehetőségek összeállításánál.

A kötetlen, szabad mozgás feltételeinek biztosítása rendkívül fontos a gyerekek mozgásigényének kielégítése szempontjából. A mozgás az óvoda gyermek természetes megnyilvánulása, az egész óvodai életet, a teljes tevékenységrendszerét átszövi.

A gyerekek a spontán mozgásos játékok során sok mozgás tapasztalatot szereznek. Az óvónő egyéni differenciálással segítse a gyerekeket az eszközök adta mozgáslehetőség megismerésében. Az óvónő segítse a gyerekek zavartalan együttjátzását, támogassa önállóságukat a mozgásos játékok alkalmával. Az óvónő biztosítson minden nap szabad levegőn való mozgást a gyerekeknek, ami az agy megfelelő oxigén ellátása miatt is nélkülözhetetlen. Az udvaron a sok mozgásos játéklehetőség kialakítása rendkívül fontos. A gyerekek biztonsága érdekében, a környezet kialakításánál a balesetvédelem szempontjaira figyeljünk, ismertesse meg az óvónő a gyerekekkel az eszközök használatát és határozott feladatmegosztással, felelősséggel figyeljen minden felnőtt a gyerekekre. Az óvónő ne korlátozza a gyerekek mozgását az udvaron, de alakítsa ki a szokást, hogy egymás tevékenységét tartsák tiszteletben és vigyázzanak egymás testi épségére. A gyerekek a kötetlen, szabad mozgás során sok mozgásos élményt szereznek, ami mozgáskedvüket növeli és mind ezt egyéni igény szerint, egyéni tempóban gyakorolhatják. Az óvónő a gyerekek egyéni fejlődési ütemét tartsa tiszteletben, a gyerekeket engedje egyéni módon reagálni, szabadon mozogni szervezett testnevelés alkalmával is. Ne parancsoló, utasító legyen az óvónő, hanem természetesen kommunikáló, jó kedvű játszótárs, segítő, ösztönző, ötletadó. Mozgása minta legyen a gyerekek számára. A mozgás után bő folyadék felvételre van szüksége a gyerekeknek, ennek biztosítása a dajka feladata. A sok mozgás eredményeként alakul a gyerekek mozgáspontossága, automatizáltsági foka, mozgásbiztonsága. Testi képességei, kitartása, szókinccse, szociális képességei fejlődnek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek szeretnek mozogni.
- Mozgásuk biztonságos, kitartó.
- A gyerekek nagymozgása összerendezett, finommozgásuk fejlődött.
- Testsémájuk, téri tájékozódásuk kialakult.
- Biztonsággal mozognak a vízben.

7. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;

- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

8. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

A gyermekmunka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

A tevékenység célja, a gyerekekkel a munka megszerettetése és a feladattudat fejlődésének elősegítése.

Feladatok

- a munka és munka jellegű játékos tevékenység feltételeinek biztosítása.
- saját és mások elismerésére nevelés
- a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok
- kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság alakítása.

A sokféle munka jellegű tevékenység feltételeinek biztosításával tovább bővülnek a gyerekek tevékenységi lehetőségei. A munka óvodáskorban nem különül el élesen a játéktól. A munka jellegű tevékenység legyen a gyerekek mindennapjainak része, természetesen jelenjen meg az óvodai életben. Az óvónő teremtsen meg a feltételeket a gyerekek igényeiből, játéktevékenységéből fakadó illetve a dajka munkájához kapcsolódó munka jellegű tevékenységekhez. A gyerekek életkori sajátosságai alapján az önkiszolgáló munka kapja a legnagyobb teret az óvodában. A testápolással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a környezet rendezésével kapcsolatban a gyerekek rendszeresen végeznek tevékenységeket.

A 3-4 évesek még segítséget igényelnek, a nagyobbak már önállóan tevékenykednek. Az óvónő gondolja át pontosan az önkiszolgáló munkához szükséges feltételeket (eszközök, elhelyezésük, használatuk, munkafázisok, folyamat, hely, egyéni idő, felnőtt minta, segítség).

Az önkiszolgálásnál a felnőttek (óvónő, dajka) adjanak mintát az eszközök használatával, a munkafolyamat megvalósításával kapcsolatban. A gyerekek igény szerinti segítése, a türelem,

a kellemes légkör, a csoportos helyzetek oldása, az önkéntesség, a hibázás lehetősége hozzájárul, hogy a gyerekek örömmel és természetesen végezzék ezeket a tevékenységeket. Minden gyereknek legyen lehetősége egyéni tempójának megfelelően tevékenykedni, az egyéni, differenciált segítség a felnőttek jó együttműködésével valósulhat meg. Az óvónő ösztönözzé a gyerekeket az önálló tevékenységvégzésre. (pl.: étkezésnél – terítés, töltés, merítés, étkezés után az eszközök elrendezése).Az önállóság iránti igény korai jelentkezését hagyja kibontakozni az óvónő, segítse a gyereket egyénileg, hogy sikeresen próbálkozhasson a tevékenykedéssel. A tízórainál a gyerekek önállóan veszik magukhoz az ételt és a folyadékot, majd ha befejezték az étkezést, a naposok önállóan teszik rendbe az asztalt és környékét.Az óvónő ösztönözzé a gyerekeket, hogy önálló tevékenységükhöz és játék, kézimunka tevékenységhez kapcsolódó előkészítő és a befejezés utáni elrendező munkát is minél önállóbban végezzék.

A közösségért végzett munka is megjelenik, elsősorban az 5-6-7 éveseknél.A munkavégzés során folyamatosan szereznek tapasztalatokat, ismereteket, folyamatosan alkalmazkodnak egymáshoz, így a közösségért és az önmagunkért végzett munka, integráló szerepet tölt be a tevékenységek között. A kötelességteljesítés alakításának hasznos eszköze.A közösen végzett munka segíti a szocializálódást. A munkamegosztásban az egyéni képességekhez igazodunk. A tevékenységek során a gyerekek környezetükről szerzett ismeretei bővülnek, fejlődik ízlésük, szaglásuk, finommozgásuk, mennyiségi viszonyokat fedeznek fel. Legyen lehetősége a gyerekeknek alkalmanként a dajka munkájához kapcsolódva a következő tevékenységekre: portörítés, eszközök lemosása, ceruzahegyezés, szalvétavágás, söprés, falevél gereblyezés, homokásás, hólapátolás. Az óvodapedagógusok igyekeznek a munka jellegű tevékenységekhez a megfelelő gyermek méretű eszközöket és azokat úgy helyezni el, hogy a gyerekek önállóan is elő tudják venni. A gyerekeknek adjon lehetőséget a pedagógus a növények gondozására, az udvari és a kerti munkára. Az óvónő adjon alkalmi megbízásokat már a 3-4 éves gyerekeknek is. Ilyenek lehetnek: eszközök elkérése másik csoportból, a konyhából, segítség a kisebbeknek.A vegyes életkorú csoportokban figyeljen az óvónő, hogy a nagyobb gyerekek számára ne váljon terhessé a kisebbek segítése. A gyerekek a tevékenység közben megtanulják a munkaeszközök használatát, a munkafolyamatokat, fejlődik együttműködésük, feladattudatuk.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A saját igényük kielégítésével kapcsolatos és a játékukhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységeket természetesen végzik.
- Örömmel vállalkoznak alkalmi megbízások teljesítésére.
- Felelősséggel vesznek részt a növények gondozásában.
- A gyerekek örömmel, önállóan, igényesen tevékenykednek.
- Szívesen segítenek a felnőtteknek és a kisebbeknek.

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei

Az óvoda hagyományai, ünnepei, rendezvényei színesítik a gyerekek óvodai mindennapjait, lehetőséget adnak a néphagyományok megismertetésére. Az ünnepi előkészületek a csoportban zajlanak. Az ünnephez kapcsolódó változatos tevékenységekkel, dalos játékokkal, versekkel, mesékkel, együttjátszással, tervezgetéssel fokozatosan ráhangolódnak a gyerekek az ünnep tartalmára. Az óvónő ismerje a néphagyományokat, tartalmát elsősorban a gyerekeknek megfelelő népi mondókákon, dalos, ügyességi játékokon keresztül próbálja közvetíteni. Az ünnepi előkészület tevékenységi lehetőségei: dalos játékok, mondókázás, mesélés, sütés-főzés, ajándékkészítés, rajz, kézimunka, terem díszítése, asztali dísz készítése, takarítás, közös játék másik csoportba járó gyerekekkel, kirándulás. Az óvónő vonja be a szülőket is az előkészületekbe, biztosítsa előrelátó tervezéssel, jó szervezéssel a nyugodt tevékenykedés lehetőségét.

- Óvodánk hagyományos ünnepei (Mikulás, Anyák-napja, Ballagás, gyermeknap, a gyermekek név és születésnapja)
- Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepeink (Advent, Karácsony, Húsvét, Farsang,)
- Nemzeti ünnep (márc.15).
- Helyi szokáshoz kapcsolódó ünnep

Óvodai ünnepeink közül az Anyák-napja, a Ballagás, a Farsang és a Gyermeknap kirándulás minden esetben nyilvános.

Az ünnepeinket, multságainkat, ha a csoport létszáma és a közönség létszáma lehetővé teszi, akkor minden csoport a maga környezetében ünnepli.

A ballagás az óvoda udvarán (rossz idő esetén az ebédlőben) kerül megrendezésre.

A Ballagó és Anyák napi ünnepségeken a gyerekek kis műsorral kedveskednek a szülőknek, rokonoknak.

Farsangon és gyermeknapon a gyerekek a szülőkkel együtt szórakoznak kirándulás vagy közös program alkalmával.

A többi ünnepünk, megemlékezésünk zártabb, intimebb légkörű.

Mikulás

Óvodásainkat minden évben személyesen látogatja meg a Mikulás és apró ajándékokat ad át a gyerekeknek, akik dallal és verssel köszöntik őt. A Mikulás beszélget a gyerekekkel és reagál a viselkedésükre. Az óvoda egy csoportja minden évben kis műsorral kedveskedik az időseknek.

Advent, Karácsony

Az ünnep tájkán minden csoport készülődik. Közösén sütik a mézeskalácsot, készítik az adventi koszorút, fenyő díszeket. Minden csoport megkapja a fenyőfát, amit közösén díszítünk fel. Gyertya és csillagszóró fényénél énekelve örülünk a fának és elfogyasztjuk az ünnepi kalácsot.

Farsang

A farsang időpontját előre meghatározzuk a szülőknek, hogy mindnyájan eljöhessenek, részesei legyenek a gyermekük örömeinek. A farsang előtti héten minden csoport készülődik a hideg és a betegség elűzésére egy kis műsorral. A szülők bevonásával közösen készülünk a közös farsangi ünnepségünkre, amit a Faluházban rendezünk meg. A szülők aktívan részt vesznek az ünnepség előkészítésében (sütemény, üdítő, tortasütés, tombolaárusítás). Az összegyűlt pénzt a szülők az óvodásokra fordítják.

Nemzeti ünnepünk március 15.

Óvodánkban hagyománnyá vált, hogy minden évben Nemzeti ünnepünk tiszteletére a falu központjában lévő Kossuth és Petőfi szoborhoz ellátogatunk és a gyermekek által készített zászlókat a szobornál, elhelyezzük.

Húsvét

A csoportokban folyik a nagytakarítás, a fiúk locsolóverseket tanulnak, a lányok babát fürdetnek, mosnak. Közösen nagyon sokféle technikával tojásokat festünk, történeteket mesélünk. A munkálatok befejeztével a fiúk meglocsolják az óvoda "virágszáleit" és jutalmul piros tojást kapnak.

Anyák napja

Anyák nap előtti héten minden csoport lázasan készülődik az édesanyák köszöntésére. Készülnek az apró személyes kis ajándékok, és izgatottan tanulják a verseiket. A csoportjukban tartják meg édesanyák köszöntését.

Búcsú az óvodától

Iskolába készülő óvodásaink május utolsó hétvégén, búcsút vesznek az óvodától, társaiktól és a felnőttektől. Az óvó néni jelképesen átadja a gyermekeket a tanító néninek, aki a virágos kapu túloldalán várja őket.

Gyermekek név- és születésnapja

Minden csoportban az ünnepelt kis ropogatni valót (gyümölcsöt, kekszet) hoz, amivel megkínálja társait, akik dalokkal, versekkel, jókívánságokkal köszöntik fel őt.

Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények), és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz

és a szükségletehez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és-lehetősége szerint-szakmai kapcsolatot tart fent.

Család és óvoda – A szülő, a gyermek és a pedagógus együttműködésének formái

A család és az óvoda harmonikus együttműködése nagyban hozzájárul a gyermekek sikeres neveléséhez. A Szülői Közösség véleményével, javaslataival segítse az óvoda működését.

A szülői közreműködés formái az óvodában folyó nevelőmunka segítése érdekében

- aktív részvétel az óvodai programokon, szervezői feladatok ellátása
- az óvodai nevelőmunka minőségének javításához javaslatok adása
- az óvoda működésével kapcsolatos vélemény megfogalmazása
- a gyermek fejlődésével kapcsolatos problémák megbeszélése, közös megoldáskeresés
- érdeklődés, együttműködés a gyermek személyiségfejlődése érdekében

Az óvoda által a szülőknek, a gyermekneveléshez nyújtott segítségének formái

A család és az óvoda közötti jó kapcsolat kialakításában az óvónő személyiségének, nyitottságának, jó kapcsolatteremtő képességének van a legnagyobb szerepe. Kedvezően befolyásolja a kapcsolat alakulását az óvónő-gyermek viszony pozitív alakulása, az óvónő hitelessége, szakértelme. A szülő már a gyermek óvoda kezdése előtt, a nyár folyamán benyomást szerezhet az óvodáról, megismerheti az óvoda házirendjét. A szülőkkel együtt történő befogadás betekintést ad az óvoda életébe. Az óvónő tegyen meg mindent, hogy a gyermekek és a szülők bizalmát megnyerje gyermekközpontú magatartásával. A mindennapi találkozások a leggyakoribb, a legrövidebb és egyben a folyamatos kapcsolattartás szempontjából a legfontosabb alkalmak. Az óvónő mondjon mindig néhány személyes mondatot érkezéskor és távozáskor a gyermeknek és a szülőnek. Ilyenkor csak rövid információ cserére van mód az óvodában és az otthon történt eseményekről. A céltudatos óvodai nevelés csak akkor vezethet eredményhez, ha sikerül kellő összhangot teremteni a családi és az óvodai nevelés között. Igen fontos, hogy az összhang és az együttműködés jó kapcsolatban valósuljon meg, aminek alapja a bizalom és a kölcsönös segítségadás. Ennek egyik segítő eleme az anyás beszoktatás. A beszoktatás folyamatos, fokozatos, „anyás”, a gyermek szükségleteit követő. A szülő gyermekével aktívan részt vesz az óvodai tevékenységekben. Tapasztalataink szerint ideális időtartam két hét. Erre azért van szükség, mert minden esetben új környezettel, emberekkel, szokásokkal találkozik a gyermek. Ez meghatározza a későbbi közösségi élet alakulását. Fontos a családi, biztonságot nyújtó légkör. A gyermek óvodai élményein keresztül a család is kialakít egy képet a csoportról, az óvodapedagógusról és az óvodáról. Az óvoda igyekszik korrigálni a nevelésben jelentkező hiányosságokat, esetleges környezeti hátrányokat. A kölcsönös bizalomra épülő szülő-óvónő kapcsolat nem egyszerű és nem könnyen kialakítható – meg kell dolgozni érte. A jól működő

kapcsolatban az óvónő is érdeklődő magatartásával követi a család életvitelét. Így tud segítőtje és partnere lenni a szülőnek. Folyamatosan tájékoztatja a gyermekével történt eseményekről, fejlődéséről. A fogadóóra a szülőkkel való beszélgetés legjobb lehetősége. Az óvónő a szülőkkel előre egyeztetett időpontban biztosítson lehetőséget erre az érdeklődőknek. Az egyéni beszélgetés jó alkalom bizalmas információcserére a gyerekről, fejlődéséről, környezetéről, problémáiról. A közös programok, ünnepek hozzájárulnak, hogy a szülők és az óvónők kötetlenebb helyzetben találkozzanak. Ezek közös élményt biztosítanak és színesítik a család és az óvoda hétköznapjait. A szülői értekezlet a szülőket érintő legfontosabb témák megbeszélésére alkalmas. Ilyenek az óvoda, a gyerekek programjai, általános nevelési kérdések, problémák. Törekedjen az óvónő a kötetlen, barátságos légkör megteremtésére. Teremtse lehetőséget az óvónő a szülők véleményének, javaslatainak meghallgatására. Az óvoda a mindennapokban is nyitott a szülők felé.

Az óvodában szülői szervezet tevékenykedik. Tagjait a szülők választják. Működési rendjét és éves munkatervét a szülők önállóan határozzák meg.

Intézményünk nyitott, munkánk megismertetésére törekszünk, aminek egyik eszköze honlapunk.

Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

A bölcsődés gyermekek nagy része abban a kedvező helyzetben van, hogy nem teljesen ismeretlen helyen kezdi az óvodát, hiszen az óvoda közelsége könnyen megteremti a lehetőséget az ismerkedésre. Információt gyűjtünk kölcsönösen egymás munkájáról, hogy hasonló elvárásokat támasszunk a gyermekekkel szemben a bölcsődéből az óvodába való átmenet idején, megkönnyítve annak lelki terheit. Ünnepek alkalmával meglátogatják egymást az óvodai és bölcsődei csoportok. Az intézményben található egyes fejlesztőeszközök használata közösen történik, szükség szerint. A leendő kiscsoportos óvónőket meghívják a bölcsődei nevelési év vége felé, hogy tájékoztatást nyújtsanak az óvodába készülő gyermekek szülei részére. A bölcsődei búcsúztatón meghívott vendégeink a leendő kiscsoportos óvónők is. A bölcsődei szakmai program megismertetése az óvónőkkel, kiindulási alap lehet az óvodában majdan folyó munkához.

Az óvoda és iskola kapcsolata

A gyerekek zavartalan iskolakezdésének elősegítése érdekében az óvodai fejlesztés a kulcskompetenciák megalapozása érdekében, tudatosan tervezett képességfejlesztéssel történik. Intézményünk a falu iskolájával jó kapcsolat kialakítására törekszik. Kapcsolattartás formái: kölcsönös látogatások, szakmai beszélgetések egymás munkájának megismerése céljából, közös szakmai rendezvények, továbbképzések, nagycsoportos gyerekekkel iskolai programokon való részvétel, a gyerekek megismerését segítő információs lap kidolgozása közösen, ennek tovább adása a gyerekek iskola kezdése előtt.

Óvoda –iskola átmenet támogatása

Iskolakészültség elérését támogató pedagógiai munka

- A tanulási képességek megalapozásával a részképesség zavarok kialakulásának megelőzésével.

- Megoldási késztetés, figyelemkoncentráció, alkotási vágy szükséges szintjének kialakítása.
- Kudarcmentes iskolakezdés biztosítása.
- A gyermekek kudarcmentes iskolakezdésének érdekében ismerjék meg leendő tanítójukat.
- Vegyenek részt az iskolában játékos foglalkozásokon, nyílt órákon.
- A szülők vegyenek részt a tájékoztató megbeszéléseken, a beiskolázást megelőző időszakban.
- A gyermekek fejlődésének utánkövetése az általános iskola első évében.
- Személyes beszélgetések az elsős tanítókkal a gyermek előmeneteléről. Az iskolai DIFER mérés tapasztalatainak összevetése az óvodaival. Szükség esetén esetmegbeszélések. Módszertani tapasztalatcserék.

Az iskolába kerülés fejlettségi szintjei:

- Kitartó, fegyelmezett cselekvés jellemezze, hogy az iskolai elvárásoknak meg tudja felelni.
- Legyen képes önálló munkavégzésre, ugyanakkor a neki adott feladatok elvégzéséhez bátran kérjen segítséget.
- Legyen feladattudata, feladattartása.
- Legyen nyitott, érdeklődő.
- Gondolkodása, problémamegoldása tegye alkalmassá a cselekvő gondolkodásra, amely az elvont gondolkodás alapja.
- Érzékelésének, észlelésének fejlettségi szintje tegye lehetővé a tanulást.
- A szándékos figyelem legyen irányítható, szabályozható.
- Legyen öntevékeny, önálló, hogy képes legyen az iskolában kapott feladatokat elvégezni.
- Képes legyen alkotóan részt venni a játékban egyedül és társaival is.
- Beszéde legyen érthető, folyamatos, tiszta, ami élményeinek, ismereteinek, gondolatainak, érzelmeinek, vágyainak közlésére szolgál.
- Bátran kérdezzen a felnőttől, társaitól.
- Véleményét ki tudja fejezni.
- Érdeklődése által vezérelve kitartóan dolgozzon.
- Legyen kreatív.
- Mozgása legyen összerendezett, harmonikus.
- Finommotorikája tegye képessé az írás elsajátítására.

- Teherbíró és ellenálló képessége tegye alkalmassá a társaival való tanulásra.
- Rendelkezzen elemi szinten az önfogadás, önértékelés képességével.
- Legyen toleráns társaival, fogadja el, hogy nem vagyunk egyformák.
- Együttműködése által tudjon együttjátszani, csoportos feladatokat elvégezni.
- Ismerje az alapvető viselkedési formákat.
- Rugalmasan alkalmazkodjon azokhoz az új szabályokhoz, melyek megfelelnek a gyermeki tevékenységeknek.
- Legyen segítőkész, ha kell, kérjen segítséget.
- Legyen tisztelettudó.
- Képes legyen alkalmazkodni másokhoz, a „máshoz”.
- Legyen képes a közösségben együttműködésre.
- Képes legyen konfliktusait társaival rendezni.
- A problémák megoldására csak akkor kérje a felnőttek segítségét, ha önállóan nem tudja megoldani.
- Tudja hova tartozik, legyen tisztában nemzetiségével.
- Legyen érdeklődő környezete iránt.
- Korának megfelelően tartsa be azokat a magatartási formákat, melyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez szükségesek.
- Tartsa rendben a körülötte lévő tárgyakat, vigyázzon játékaira, azokra az eszközökre, melyeket használ, legyen igénye a tisztaság.
- Vegyen részt lehetőség szerint a növények gondozásában.
- A környezetet tisztelje és védelmezze.

Összegezve, tehát az óvodából kikerülő gyermek testi-lelki fejlettsége, szociális érettsége megfelelő szintet érjen el az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Az óvoda egyéb kapcsolatai

A pedagógiai szakszolgálatok az orvos, a védőnő, a a Bihari Szociális Szolgáltató központ Család és Gyermekjóléti Központja gyermekek nevelését segítik speciális problémák megoldásával.

Pedagógiai Szakszolgálat kapcsolattartás formái: iskolaérettségi, fejlettség mérő vizsgálatok elvégzése, gyerekek fejlesztése, logopédiai foglalkozás, pszichológus. Utazó fejlesztő pedagógus heti egy alkalommal 2 órában végzik a gyerekek fejlesztését az óvodákban. Az óvodapedagógusoknak esetenként a szakemberek esetmegbeszélést tartanak.

Orvossal és védőnővel kapcsolattartás formái: rendszeres egészségügyi szűrővizsgálatokat végeznek az óvodában a gyerekek megismerése érdekében, együttműködünk.

A Bihari Szociális Szolgáltató központ Család és Gyermejjóléti Központjával való kapcsolattartás formái: a rendszeres információ csere, látogatások, egymás munkájának összehangolása érdekében.

A közművelődési intézményt (Faluház, Könyvtár, Művészeti Iskola) a gyerekek rendszeresen látogatják, részt vesznek a különböző programokon, és közös rendezvényeket szervezünk.

Az intézmény napi kapcsolatban van a fenntartóval.

Cigány Kisebbségi Önkormányzat

Intézményünk az etnikai kisebbséghez tartozó gyerekeket is nevel. Az óvoda-szülő kapcsolatát, a hiányzások minimalizálását, a rendezvényeken, szülői fórumaikon való részvételt segíti.

Óvodai fejlesztő programunk szerinti beóvodázást, beiskolázást az együttműködéseinket teszi eredményesebbé az együttműködés.

Formái:

- Személyes kapcsolattartás vezetőkkel, óvónőkkel, gyermekvédelmi felelőssel,
- Rendezvényeken való részvétel,
- Kölcsönös tájékoztatás,
- Alkalmanként esetmegbeszélések.

Speciális feladatok az óvodában

Gyermekevédelemmel kapcsolatos pedagógiai feladatok az óvodában

A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, de természetesen az óvodát és alkalmazottait is felelősség terheli a gyerekek neveléséért. Az óvoda akkor működik eredményesen, ha mindhárom funkcióját – óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő - maradéktalanul teljesíti. Az óvoda fontos feladata a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esélyegyenlőségének előmozdítása.

Ennek érdekében

- az óvodai felvételeknél fontos szempont, hogy a csoportok kialakításánál kiegyenlített legyen a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma
- minden óvodai csoport számára biztosítottak legyenek a minőségi nevelés feltételei
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztésére készült programot minden csoportban alkalmazzuk
- a gyerekek fejlesztésében a differenciált egyéni bánásmód érvényesüljön

- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek fejlesztésébe szükség szerint vonjunk be más szakembereket.
- a szülőkkel való kapcsolatban a segítség, támogatás, megnyerés legyen a cél.

A hátrányos helyzet okai lehetnek

- a családi környezet nem megfelelően szocializáló hatású
- a kedvezőtlen testi, idegrendszeri adottságok
- a gyermek fejlődése, érése biológiai okok miatt akadályozott
- a gyermek személyiségének sajátosságai nehezítik nevelhetőségét

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű családoknál gyakori, hogy

- az alapvető higiénés feltételek sincsenek biztosítva
- a gyerekek szocializációjához szükséges alapfeltételek közül hiányzik a családi biztonság, a rendszeres törődés, a gondoskodás, a védettség
- nagyarányú a szülők munkanélkülisége, aluliskolázottsága
- rossz anyagi és lakáskörülmények között élnek
- több szülő büntetett előéletű.

Az óvoda feladata, hogy minden gyermek számára megfelelő fejlődési lehetőséget biztosítson. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésével segítse képességeik kibontakozását, sikeres iskolai beilleszkedésüket.

A prevenció érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk fenn a védőnővel, a háziorvossal a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal. Fontos feladatunk a gyerekek problémáinak felismerése, az okok feltárása és a probléma megoldásában a segítségnyújtás. Az intézményben a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat gyermekvédelmi felelős óvodapedagógus látja el.

Gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok

- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű illetve veszélyeztetett gyerekek feltérképezése
- a halmozottan hátrányos helyzetű szülőktől nyilatkozat kérése
- a hátrányos helyzet okainak feltárása
- a tanév gyermekvédelmi feladatainak ütemezése
- a külső szakemberekkel való kapcsolattartás, szükség esetén bevonásuk a család, a gyermek megsegítésébe
- szükség esetén az óvodapedagógussal családlátogatáson vesznek részt, és a gyerekek fejlődését figyelemmel kísérik.

- az anyagi hátrány enyhítése érdekében a szociális támogatási lehetőségekről a szülők tájékoztatása

Az óvoda feladatai az integrált nevelés, a gyerekek differenciált fejlesztése, beilleszkedésük segítése érdekében:

- a nevelőmunkában a különbözőség elfogadására, a tolerancia és empátia fejlesztésére kiemelt figyelmet fordítunk
- a szocializáció felerősítése
- a gyerekek személyiségének megismerésére, fejlődésük követésére nagy figyelmet kell fordítani
- a gyerekek közötti különbség kezelésére a differenciált, egyéni bánásmódot alkalmazzuk
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esetében egyéni fejlesztési tervek alapján végzik az óvodapedagógusok a fejlesztő munkát
- szükség esetén speciális szakemberek bevonásával segítik a gyerekek fejlődését (fejlesztőpedagógus).

A megelőzés feladatai

- A gyermeki és szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését és folyamatos itt tartózkodását.
- A gyermek sajátos nevelési igényének, hátrányának megfelelő pedagógiai ellátás biztosítása.
- Egészségügyi szűrővizsgálat biztosítása.
- Együttműködés gyermekvédelmi társszervekkel.

A feltárás feladatai

- A gyermekek és családjuk sokoldalú megismerése (dokumentumok, nyilatkozatok begyűjtése) komplex állapotfelmérés.
- A gyermekek veszélyeztetettségének és hátrányos helyzetének megkülönböztetése – a gyermek és környezetének aktuális állapotának figyelembe vételével.
- Az adatváltozások nyomon követése.
- Sokrétű egészségügyi szűrővizsgálatok, ill. szükség esetén szakorvosi vizsgálatok kezdeményezése.
- A fejlődés nyomon követése.
- Orvosi, védőnői tanácsadás, közös programok.
- A gyermekek óvodai beíratásának támogatása.

A megszüntetés feladatai

- Hatékony egyéni felzárkóztató munkával az erélyegyenlőség feltételeinek megteremtése.
- Egészségvédő, mentálhigiénés programok, egészségnevelést szolgáló projekthetek szervezése, veszélyhelyzetek elkerülésére nevelés.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermek kiemelkedő képességének felismerése, és gondozása.
- Az esélyteremtést támogató lépések szolgáltatások folyamatos figyelemmel kísérése (a nevelésben, a gyermekek mérésében).
- Élményszerző kirándulások szervezése.
- Az óvodában való tartózkodást segítő tevékenységek folyamatos figyelemmel kísérése (jelzőrendszer működése, partnerségi kapcsolatok, egészségügyi szolgáltatások, szociális segítségnyújtás lehetőségei).
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása (a napi nyilvántartásban az igazolások nyomon követése).
- Fogadóórák, egyéni beszélgetések, visszatérő családlátogatások alkalmainak gyarapítása, a meggyőzés módszerének alkalmazása.

Alapelvek érvényesítése

- A szegregálás elkerülésének elve. Az integrált nevelés során az összes gyermeknek, ezen belül minden gyermeknek megfelelni.
- Normalizációs elv, melyben a gyermekek normavilágának megértése, átmeneti értékrend deficitjének változtatása, minimális korlátozással. Azonos jogok és lehetőségek biztosítása a speciális szükségletek, különleges ellátást igénylő gyermekek számára.
- Integráció. A gyermekek sajátos szükségleteit, problémáit egyénre szabott nevelési, oktatási programmal elégítjük ki, differenciálás sokszínű alkalmazása.
- A gyermekeket csak annyira terheljük, amennyire képes és annyi segítséget biztosítunk, amennyire szüksége van. Az önállósághoz vezető utak kialakításának segítése.
- A lehető legkorábbi beavatkozás elve.
- Az együttműködés, a probléma komplex megközelítése, a célkitűzések megfogalmazásában.
- A családok tiszteletben tartása a családi nevelés erősítése a rászorultak körében.
- Az egyenlő hozzáférés elve az esélyegyenlőtlenségek csökkentése érdekében.

- Az esélyegyenlőtlenségek csökkentése mellett kiemelt a befogadó környezet megteremtésével a kialakult előítéletek lebontásához való hozzájárulás, az újabb előítéletek kialakulásának megelőzése.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, a beilleszkedési-, magatartási problémával küzdő gyerekek óvodai közösségbe való besegítése kiemelt feladatunk. Az együttnevelésükkel a gyerekekben az elfogadást, együttműködési és kommunikációs technikákat, az egymástól való tanulást segítve. Fontos feladatunk minden gyerekben az értéket, a tehetséget felfedezni, kibontakoztatni. A többi szülővel megismertetjük az együttnevelés pozitív hatásait, az integrált nevelés elfogadtatása érdekében.

Legitimációs záradék

A Helyi Óvodai Pedagógiai Program Módosításait

Jóváhagyta: Soltész Judit
Óvodavezető

Dátum: 2018. 09. 05.

Elfogadta: Lalabai Péter
Nevelőtestület

Dátum: 2018. 09. 05.

Véleményezte:

Lalabai Péter
Szülői szervezet képviselője

Dátum: 2018. 09. 05.